

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

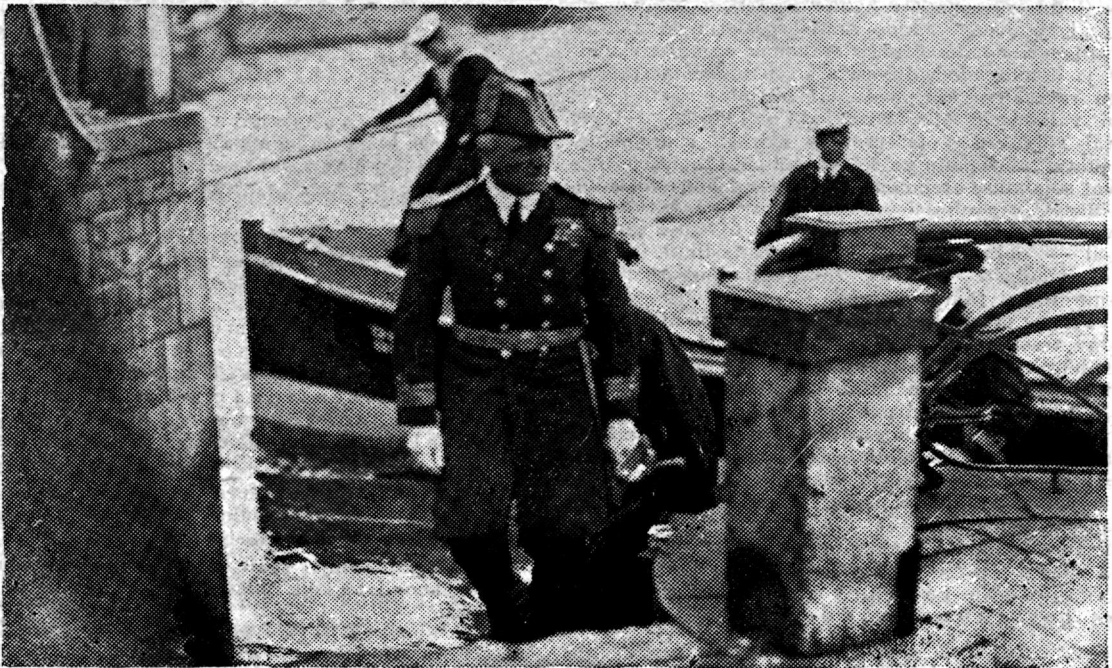
№ 26.

Laupäeval, 4. juulil 1925.

VII aastakäik.

INGLISE SÕJALAEVASTIKU KÜLASKÄIK EESTISSE.

22. VI — 25. VI. 1925. a.

INGLISE SÕJALAEVASTIKU JUHATAJA
KONTR-ADMIRAL W. A. HOWARD KELLY
ASTUB TALLINNA SADAMAS MAALE.

Nõuk. Venemaal militarism hoogu võtmas.

Sel ajal, kui meie idanaabri poliitikamehed Nõukogude liidu suurt „rahuarmastust“ proklameerivad, teostab liidu revolutsiooniline sõjanõukogu — „revvoensoevt“ kavakindlalt oma sõjapoliitikat. Sest ajast, kui käesoleva aasta algul liidu „revvoensoveti“ esimeheks Frunse nimetati, on nõukogude sõjapoliitika tähtsad reaalsed muudatused sündinud. Sõjapoliitika peacesmargina on Nõukogude liidus selgesti väljakujunenud piiramata sõjadiktatuuri maksmapanemine kõigis riigi ja rahva elu-avaldustes.

Frunse ja tema lähemate abiliste — kõrgemate punaväe juhtide arvates võimaldavat ainult kommunistliku erakonna R.K.P. kõikide juhtivate organide ja kogu nõukogude valitsuse ühine sihikindel töö Vene sõjaasjanduse intensiivset arendamist. Sellepärast tulevatki luua niisuguseid reaalseid tingimusi, mis sõjaväe valitsusele võimaldaks tegelikult juhata da kõigi erakonna ja riigivalitsuse asutuste tegevust punaväe ülemjuhatusel soovitavas sihis.

3. üleliidulisel konverentsil mai kuul s. a. esines Frunse Moskvas pikema kõnega nõukogude sõjanduse seisukorrast, milles ta selgitas neid põhialuseid, millelele S.S.S.R.'i riigikaitse korraldamine tulevat rajada. Toonitades omas kõnes, üksmeelne Rõkovi (liidu rahvakomissaride nõukogu esimees) ja Tshitsheriniga (liidu välisasjade rahvakomissar), et Nõukogude liitu „kodanliste“ riikide ühised pealetungid alata sa ähvardavat, nõudis Frunse erakonna organisatsioonidelt ja nõukogude valitsuselt kõige tõsisemat tähelepanu riigikaitse küsimuste lahendamise vastu. Ta pani valitsusele ette krediite 1925/26. eelarve aastal sõjalisteks otstarveteks märksa suurendada. Ta juhtis tähelepanu ka sellele suurele tähtsusele, mis olevat sõjanduse arendamise suhtes sellekohastel seltskondlistel organisatsioonidel, nagu „õhulaevastiku sõprade seltsil“, „keemilise kaitse ja tööstuse sõprade seltsil — dobrohimil“ ja „sõjateaduslikul seltsil“, mille teadlaste tegevus füüsilisel jõul töötavate isikute tööga täiesti ühineda.

Frunse ettekande mõjul võeti konverentsil vastu vastav resolutsioon, mis ühelt pool konstateerib nõukogude rahvusvahelise poliitika „rahupüüdeid“, teiselt poolt aga tähelepanu juhib „militarismi“ määratulemale kasvule „kodanlistes“ suurriikides. Sellepärast tegi konverents liidu täidesaatvale komiteele — „zikile“ ja rahvakomissaride nõukogule „sovmarkomile“ ülesanded — tarvitusele võtta vastavad abinõud punaväe lahingvõime kindlustamiseks. Konverentsi resolutsioonis tähendatakse, et ilma- ja Vene kodusõja kogemused olevat näidanud seda, et nüüd isaja sõda peetakse mitte ainult sõjariistus jõuga, vaid kogu riigiga ühe tervikuna, nõudes riigi kõikide

loovate jõudude pingutust. Niisugustes oludes nõudvat riigisõjaettevalmistus mitte ainult kõikide rahvaskihtide täielikku sõjalist kasvatust, vaid ka sarnast tööstuse ja põllumajanduse arendamist, mis võimaldaks riigikaitse kindla baasi loomist juba rahu ajal.

Konverents kiitis heaks kõik sõjakomissariaadi korraldused riigikaitse teostamise alal ja pani liidu valitsusele ette ellu viia kõik tarvilikud määrused riigikaitse kõvendamise alal, ning kaasa aidata järgmiste ülesannete lahendamisele: a) sõjatööstuse laiendamisele ja kogu muu riigitööstuse korraldamisele, mis juba rahuhajal arvestaks sõjanõuetega; b) sõjatehnika täiendamisele ja punaväe maksimaalsele varustamisele tehniliste lahingvahenditega; c) ühendusteede võrgu — raudteede, maanteed j. n. e. ning ja autotranspordi paranemisele; d) kõikide sideharude arendamisele; e) hobusekasvatuse edendamisele — mitte ainult põllumajanduse, vaid ka punaväe, eriti ratsaväe tarvete rahuldamiseks; f) kogu rahva tähelepanu süvendamisele sõjaettevalmistuste teostamise vastu, ning laialiste tööliste ja talupoegade hulkade, eriti koolikasvandikkude ja noorsoo kaasatõmbamisele sõjanduse uurimiseks; g) rahva kehalise kasvatusse intensiivsemaks muutmisele ja h) sõjaasjandusest arusaamise levitamisele kogu rahvamassis, eestkätt laskeasjanduse aluste suhtes.

Tähendatud ülesandeid aga olevat võimata ainuüksi sõjaväe valitsuse jõupingutustega teostada, mispärast konverentsi poolt kohustati nende lahendamise aktiivselt osa võtma kõiki liidu, kui ka üksikute liitu kuuluvate vabariikide rahvakomissariaate, esimeses järjekorras agakõrgemaid majandusnõukogusid, rahvahariduse komissariaate, teede komissariaate ja põllumajanduse komissariaate, kaasa tõmmates sellesse tegevusse kõiki vastavaid seltskondlisi organisatsioone...

Sarnaste laialulatusliste sõjaettevalmistuste teostamisega võimaldatakse terve Vene rahva kõigi vaimliste ja ainelistel ressursside rakendamist agressiivse „punase imperialimi“ teenistusse.

Ülaltoodu põhjal jääb Eesti sõduril soovida, et ka meie koondaks kõik omad jõud oma rahva ja riigi kaitseks.

M.

Soome Sotakorkeakoulu (kõrgem sõjakool) õppereisil Eestis.

20.—22. juunil korraldas Soome kõrgem sõjakool ühes oma õpilaste ja õpetajatega — kokku 23 ohvitseri — õppereisi Eestisse, et uurida Narva lahinguvälja, kus 19.—20. nov. 1700. a. Kaarel XII oma 8000 mehelise salgaga (nendest 4000 soomlast) võitis määratuma Vene armee.

21. juunil olid Soome ohvitserid Narvas, kus peale lahinguvälja ka Narva vanu kindlustusi, Ivani linna, Narva koske ja linna vaadeldi. Öhtul oli 1. diviisi staabis sõbralik koosviibimine, kust jälle vaksali rutati, et 22. juuni hommikuks Tallinna jõuda.

Balti vaksalis olid soomlasi vastu võtnud meie Kindralstaabi kursuste õpilased kõhe professoriga.

Kell 8 olid vaksalis ühine kohvilaud korraldatud. Siit rutati elektri rongiga Järve jaama ja sealt Tondile, kus soomlased meie Sv. üh. õpeasutuse ruumidega tutvunesid. Eriiselt valdas külaliste tähelepanuu insener Papello raadioasjandus, maa telegraaf, inseneri klassi sissesead ja tehnilised töökojad. Aja vähesuse tõttu võidi ainult osa ruume läbi käia

barbarismi vastu. Soome ja Eesti vaheline vaimline side ja käsikäes töötamine on nende rahvaste enesekaitse tugevam pant“.

Ilusa, hooga ja sisurikka kõne pidas Soome kol.-leitn. Talvela, kes tuletas lühidalt meelde Soome-Ugri ühist võrsumist, ühist ajalugu, ühist saatust, ühiseid kannatusi ja muresid.

Ja nüüd, ühisel iseseisvuse ajajärgul, köidavad meid jälle ühised huvid, ühine tulevik ja ühine vaenlane.

*Soome Sotakorkeakoulu (Kõrgem sõjakool) Sõjaväe ühend.
õpeasutusi külastamas.*

Soome külalised meie Kindralst. kursuste kuulajatega ja mõningate lektoritega ärasõidul Järve jaamast.

Kell 1/212 olid võõrad Soome saadiku hr. Holsti poole palutud.

Kell 1/21 oli Ohv. keskkogu kasiinos ühine eine, millest osa võtsid pääle Soome ja Eesti kõrgemate sõjakooli õpetajate ja õpilaste veel Soome saadik hr. Holsti oma sekretäriaga, meie Kindralstaabi ülema abi kolonel Jonson ja Kindralstaabi II osakonna ülem major Palm.

Kasiinos koosviibimine muutus südamlikuks silmapilguks, mis lõi üleva meeleolu ja jättis ilusa mälestuse.

Peeti rida vastastikke kõnesid, millest eriliselt hõõguvat tuld sisaldas Itaalia kolonnelli Pallieri kõne, kes muu seas lausus: „Olen kui itaallane paljude aastate jooksul suurima hingelise pinevusega jälginud väikeste rajariikide iseseisvuse võitlust ja kultuurilist arengut.

Näen selles heroilises võitluses ja võidus kogu Euroopa kultuuri võitu. Soome, Eesti ja teised rajariigid on ja jäävad kultuuriliseks kaitsebastiooniks idast ähvardava Vene

Rootsi major Malmberg rääkis temperamentselt ja kaasatõmbavalt, et nii nagu Kaarel XII päevil voolas ühiselt Rootsi, Soome ja Eesti veri Narva lahingväljal ja mujal Vene barbarismi vastu, nii istuvad ka täna nende kolme rahva pojad ühiselt; nende rahvaste ühine tulevik vajab tulevikus jälle ühistööd.

Meie poolt vastasid külalistele meie Kindralstaabi ülema abi kol. Jonson, tuletades meelde soomlaste ajaloolist abi meie iseseisvuse raskemal päivil — vabadussõja algul.

Kolonel Salf tervitas külalisi ja soovis meie Kindralstaabi kursuste nimel Soome kõrgemale sõjakoolile edu ja õnne ühiseks käsikäes töötamiseks.

Kõige paremas meeleolus rutati sadamasse, sest ärasõit oli kella 3-ks määratud.

Veel vastastikused käepigistused, „elagu“ hüüded — ja aurik kandis kalleid külalisi Soome ranna poole.

Selsamal õhtul saabus Soomest telegramm: „Soome Sotakorkeakoulu õpetajad ja õpilased

tänavad Eesti kõrgemat sõjakooli sõbraliku vastuvõtmise eest, millest hankisime üleva meeleolu“.

* * *

Riikide ja rahvaste vahekordi ei kindlusta niivõrd paberil asuvad lepingud ja kokkulepped, kuivõrd rahvaste enesevaheline hingeline kokkukõla ja üksteisest arusaamine, mis väljakasvanud ühisest minevikust ja olevikust ja mille sihiks ühine tulevik — nagu meil meie põhjapoolse vennasrahvaga.

Oli see ju muistne Soome-Ugri ühisaeg, kus kõrge Uural ja veteema Volga olid Väinola laste ühiseks koduks, oli see ju ühine kurblooline minevik, kus Vene võim meid ühiselt rõhus, oli see ka ajaloolisel suurpäevil,

kus vennasrahvaste maa kajast ühisest hüttest: „tahame vabad olla!“ — ikka oleme mõistnud üksteist, olgugi et meid on lahutanud „tormine Laadoga ja hallid Väinola veed“.

See vennasrahva ühisaade kajastus ka sel sõbralikul koosviibimisel meie lahingvälja sõprade igast sõnast, mis väljendas nende lõõmavat patriotismi ja nende murdumata tahet tuua ohvriks kõik, kui vast hädaoht ähvardamas nende „tuhande-järvede“ maad.

Julged, elurõõmsad, iseteadvad, kelledel kindel usk enesesse, oma jõusse ja oma kaljuvalla paremasse tulevikku, — sarnase jätsid mulje Sotakorkeakoulu õpilased.

Olgu tervitatud Sotakorkeakoulu sealpool Väinolat! A. J.

Suurem Inglise sõjalaevastik Tallinnat külastamas.

22.—24. juunil s. a.

1. Laevastiku saabumine.

22. juuni sai meile suurpäevaks. Sel päeval jõudis meile külla meie tugevama sõprusriigi — Inglismaa — sõjalaevastik.

Inglise sõjalaevastik on meil hästi meeles meie Vabadussõja päevilt, kus tema võimsal abil meil võimalik oli sõjategevuses parimat edu saavutada. Ka meie suurimate lahinglaevade „Lennuk“ ja „Vambola“ eest võlgname me tänu võimsale Inglismaale.

Ka rahuaastail on Inglismaa meie laevastikule kõigiti abiks olnud, eriti isikliku koosseisu hariduse täiendamises.

22. juuni hommik oli üllatavalt kena ja päiksepaisteline. Vetepind vaikne ja särav.

Juba hommiku vara teatasid meie ranniku sidepostid suurema Inglise sõjalaevastiku lähenemisest, mille koosseis 13 laeva.

Kell 10.30 sõidab eskaader Tallinna lahte, valides omale sissesõiduks laevatee Naissaare ja Aegna vahelt.

Meie poolt sõidab neile vastu vahi-mootorpaat Nr. 10 Inglise laevastiku juure sideohvitseriks komandeeritud mer. n.-leitnant Linneberg II-ga.

Reidile jõudes saluteerib Inglise laevastik meie rahvuslippu 21 aupauguga kõigilt ristlejailt, meie rahvuslippu fok-masti tõeses.

Sissesõidu ajal on meie sõjalaevadest reidil miiniristleja „Lennuk“ ja kahurlaev „Lembit“.

Inglise saluudile vastab kahurlaev „Lembit“, kes vastava kaliibriga kahurid omab, samuti 21 aupauguga. Peale väikese vaheaja saluteerib „Lembit“ Inglise admiraalile 13 aupauguga, millele vastu-saluut järgneb.

Kena ja ülistavat vaadet pakub suure laevastiku sissesõit. Eriti kütkestav on pilt saluudi ajal, kui sähviivad tulekeeled ja kerkivad suitsupilved, — siis võib väiksel määral omada ettekujutuse tõelisest merilahingust.

Signaali peale admiraali juhtlaevalt jääb kogu laevastik ühel hetkel ankrule ja kõikidel laevadel kerkivad üles lipustused, millega endid ka meie sõjalaevad ehivad. Nimelt pühitseb sel päeval Inglise laevastik oma kuninga kroonimispäeva, missuguse pidustusega merikommite järgi ka meie sõjalaevastik ühineb.

2. Reidil.

Peale ankrusse jäämist saabub juhtlaeva „Curacoa“ pardasse meie esitiskaater Nr. 1 ühes Inglise konsuliga. Konsuli lahkumisel laevalt saluteeritakse temale kahureist merikombe järgi.

Selle peale sõidab laevastiku juhataja admiraal W. A. Hovard Kelly ühes kaaskonnaga kaldale, et ametlikka visiite teha Hra Riigivanemale, sõja- ja välisministritele, merijõudude juhatajale ja teistele.

Keskpäeval kell 12 algas vastava signaali peale juhtlaevalt „Curacoa“lt“ kogu laevastiku osavõttel „kuninglik saluut“ 21 aupauguga, millega meie poolt ka kahurlaev „Lembit“ ühines.

Seda huvitavat pilti on mere randa ja sadamasse rahvast hulgaliselt vaatama kogunud.

Sellele järgneb laevade peal harilik askeldus, mis omane peale merireisu; algab nafta võtmine juba mõned päevad enne seda Tallinna saabunud baas-tanklaevalt, mis samuti reidil ankrus on ja abilaevastiku lippu kannab. See laev on 13.000 tonniline veolaev.

Laevade vahel ja laevastiku ning ranna vahel algab elav ühendus ja varsti on linnas näha võõraid merimehi, kellele kiiresti seltsivad meie poolt ingliskeelt mõistvad noored ja vanad.

Nagu selgus, läks üks destroyer Helsingi, et sealt Inglise Balti riikide saadikut Tallinna tuua. See destroyer saabus kell 14.40 Tallinna reidile, kuhu temale meie esitiskaater vastu sõitis ja saadiku ühes kaaskonnaga kaldale tõi.

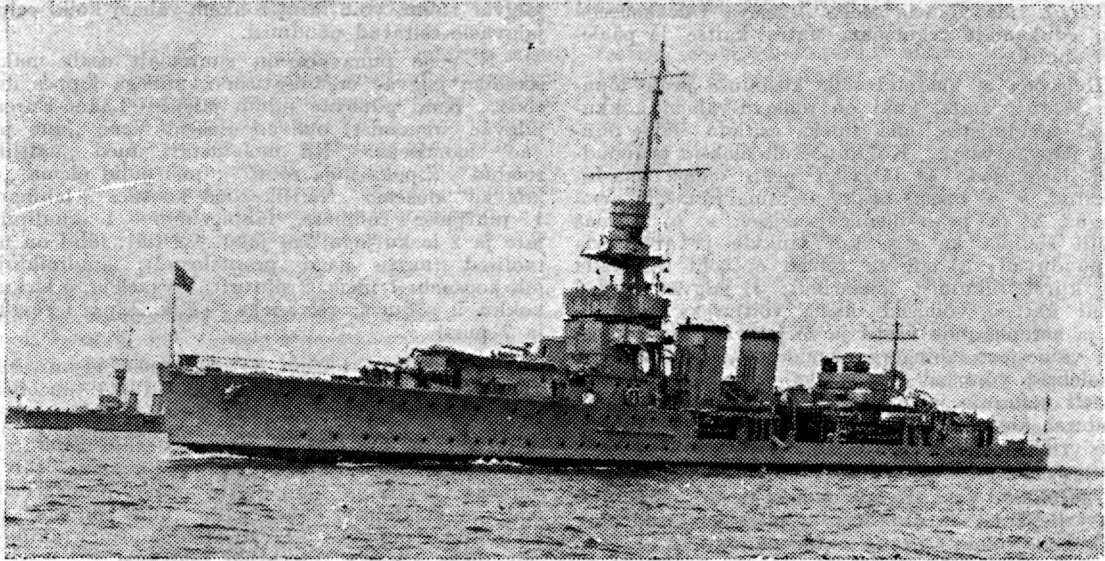
3. Pidustused.

Pidustused algavad Tallinna garnisoni koondusmeeskonna ja Inglise laevastiku meeskonna vahelise jalgpalli võistlusega kell 17.30 „Kalevi“ väljal.

Samal õhtul kell 8 oli Inglise saadiku poolt „Seltskondlikus majas“ pidusöök korraldatud, millest peale Inglise külaliste meie poolt Vabariigi Valitsuse esitajad ja kõrgemad sõjaväelased osa võtsid.

Kell 9 õhtul algas „Sõdurite Kodu“ piduõhtu Inglise meriväelastele. Sinna pidule oli kutsutud 100 Inglise meriväelast, 50 meie meriväelast ja 50 sõdurit — viimased meie poolt igäiks kahe daamiga.

Külalistele olid aedas laud kaetud, kuna suures saalis orkester mängis ja tantsiti. Koosviibimine oli südamluk, sõbralik ja ühilõbus.

Inglise admiraalilaev, ristleja „Curacoa“.

Peale pidu „Sõdurite Kodus“ tänas Inglise sõjalaevastiku juhataja admiraal Kelly oma ja ristlejate ning destroyerite meriväelaste nimel meie sõjaministrit ja merijõudude juhatajat korraldatud pidu eest.

Kell 10 õhtul algas Ohvitseride kasiinos suurim ball, mis meie külalistele oli korraldatud. Sinna oli ilmunud ligi 100 Inglise ohvitseri; ilmunud olid ka Vabariigi Valitsuse liikmed, h-ra Riigivanemaga eesotsas, Riigikogu juhatuse esitajad, diplomaatiline korpus, meie kõrgemad sõjaväelased ja riigiametnikud ja meriväe ohvitserid ühes daamidega.

Värvirikast pilti pakkus ball univormide poolest. Siin esinesid Inglise piduvormi kõrval meie meriohvitserid oma esitvormis; kontrastlik Inglise merijalgväe ohvitseri lühikene punane kuub ja eraisikute must frakk võistlesid daamide moodsate värviliste toalettidena. Ballil võis kuulda kõiki Euroopa keelesid.

Elavas meeolus kestis haruldane ball kella 3-ni öösel.

Järgmisel päeval s. o. 23. juunil jätkus pidustuste rida. Tegevusest vabad Inglise ohvitserid ja meriväelased vaatlesid kaldal linna tähtsamaid kohti ja tegid ostusid.

Kell 2 peale lõunat on külaliste auks vastuvõtmine välisministri juures.

Kell 1/23 p. l. algas „Kalevi“ väljal meie garnisoni ja Inglise laevastiku vaheline kergejõustiku võistlus, kus meie garnison hästi tugevana esines.

Kell 4 p. l. algas sealsamas meie ja Inglise sõjalaevastiku meeskondade vaheline jalgpallivõistlus, mis lõppes inglaste võiduga — 6:1.

Peale lõunat on veel väiksemad koosviibimised Inglise laevadel ja kaldal.

Õhtustel etendustel linnas on igal pool rohkesti inglasi näha. On ju ka laevastiku koosseis umbes 150 ohvitseri ja 2800 meriväelast. Sarnast suurt laevastikku ei ole Tallinn kaua näinud. Mitmed neist laevadest on Tallinnale juba eelmistest külaskäikudest tuttavad.

4. Laevastiku lahkumine.

Nagu harilikult, oli ka tänavune Jaanipäev vihmane. Halva ilma peale vaatamata võttis osa laevastikust kell 6.40 hommikul ankrud ja sõitis merele.

Kella 8 ajal järgnes neile ülejäänud osa ja varsti jäi tühjaks meie lai reid.

Nagu teada külastab laevastik veel tervet rida Läänemere riike, muu seas Soomet, Rootsit, Lätimaad ja Leedut (Meemel).

Seda suurima Inglise sõjalaevastiku viibimist meie vetes tuleb lugeda paremaks sõpruse avalduseks meie vastu ja ta võimaldab meie merijõudude isiklike koosseisule kindlaid sidemeid luua Inglise meriväega.

Võimsa Inglise laevastiku külastuspäevad jätvavad kogu meie rahvasse sügava mulje. Jääb soovida meie vägeva sõprusriigi laevastikku jällegi lähemal ajal meie vetes külaskäigul näha.

Ühenduses rohkearvuliste võõrariikide sõjalaevastikkude külastusega kerkib esile ka vastukülaskäik meie poolt. Ka nõuavad merikombed vastukülastamist. Nagu kuulda, on meie kõrgema isiklikult ringkond see küsimus tõsiselt kaalumisele võetud. Senini oleme külastanud kahurlaeva „Lembitul“ Poolat, Lätimaad ja Soomet, ning õpelaeva „Viljandiga“ peale seda veel Saksamaad, Rootsit ja Inglismaad. Lgs.

Märkeid N.-Vene jalgväe „uue rühma“ puhul

Ilmasõjas esile tulnud artilleeria suure purustamise ja hävitamise võimega ning selle tagajärjel tarvitusele võetud uute jalgväe kaitse („tulepesad“, sügavusetus, iseseisvad garnisonikesed võimsate tule-

relvadega j. n. e.) ja pääletungi formatsioonidega kerkis üles mõlemil pooltel küsimus, kui suur peaks olema ja milliste relvadega ja millisel määral tuleks varustada see jalgväe algorganism, salgakene, (alg-

rakukene), mis võimas oleks iseseisva tuleüksusena kõige edukamalt tegutsema uutest kaitse ja päälüügi oludes.

Ilmasõda ei jõudnud selle küsimuse peale lõplikku vastust anda, kuid on rohkem-vähem kokkulepitud nõudmistes, mis tuleks esitada üldise tüüdisaja jalgväe vastu. Kokkuvõetult oleksid peanõudmised järgmised: 1) Jalgvägi peab olema mähiseeritud, s. o. masin peaks asetama inimeste arvu lahingus, 2) ta peab olema iseseisev, s. o. võimas edukalt sõdima ka siis, kui tankide ja artilleeria abi puuduvad; 3) jalgväe relvad ei tohi takistada tema kiiret liikumist maastikul; 4) jalgväe relvad peavad ühtlasi võimsad olema võitluseks ka tankide ja aeroplannide vastu ja 5) jalgvägi peab koosnema väikestest lahingorganismidest („rakukestest“), mis oleksid võimsad iseseisvaks tulevõitluseks küllaldaselt võimsate ja kergesti ümberasetatavate tulerelvadega; ühtlasi peab see „rakukene“ olema kohane manöövriks, võimas löögiks ja ettevalmistatud kaitsehitusse peitunud vastase vallutamiseks.

Elujõulised rakukesed moodustavad elujõulise keha, sellepärast on ülitähtis, et jalgvägi moodustav algrakukene oleks terve, oleks elujõuline.

Algrakukese konstruktsiooni suhtes on võistlemas kaks ideed: ühte võiks nimetada prantsuse ja teist — saksa omaks. Prantsuse idee väljendajana esineb prantsuse kahest lülist (équipe) koos-

jalgväe rühm, võib täita rohkem-vähem kõiki eelpool jalgväele esitatud nõudmisi.

N.-Vene punaväes on suuremalt osalt maksev seesama jalgväe organisatsioon, millega lõppes ilmasõda. Kuid punaväe juhid, jälgides Lääne-Euroopa jalgväe arenemist, otsivad aluseid Vene „uue jalgväe“ loomiseks. Nii moodustati uued „näitlikud roodud“ („pokaznoja root“), mis pidid olema „uue jalgväe“ aluseks. Näitlik rood koosnes 3 lahingu ja 1 juhtimise rühmast, lahingrühm — 1 kuulipildujate ja 2 laskurjagu, iga jagu — 2 lüli; lülid on üheaolised (mitte nagu prantslastel); kuulipildujate lüli koosneb: 1 ülem, 2 sihturit, 1 vaatleja, 5 laskurit, kokku 9 sõdurit; relvadeks — 1 k. klp., 1 revolver ja 7 püssi.

Laskurlüli — 1 ülem, automaatpüssi laskur, 5 laskurit ja 1 granaadipildur; relvad — 1 automaatpüss, 7 püssi, 1 granaadilaske püss.

Punaväe juhtidest ei ole osa rahul oma „näitliku roodu“ organisatsiooniga. Põhjendades talviste õppuste, laagri ja manöövrite peale, propageerivad nad „uut rühma“, nähes selles „uues rühmas“ seda loomuliku punaväe jalgväe algorganismi (rakukest), mis oleks aluseks tulevasele jalgväele.

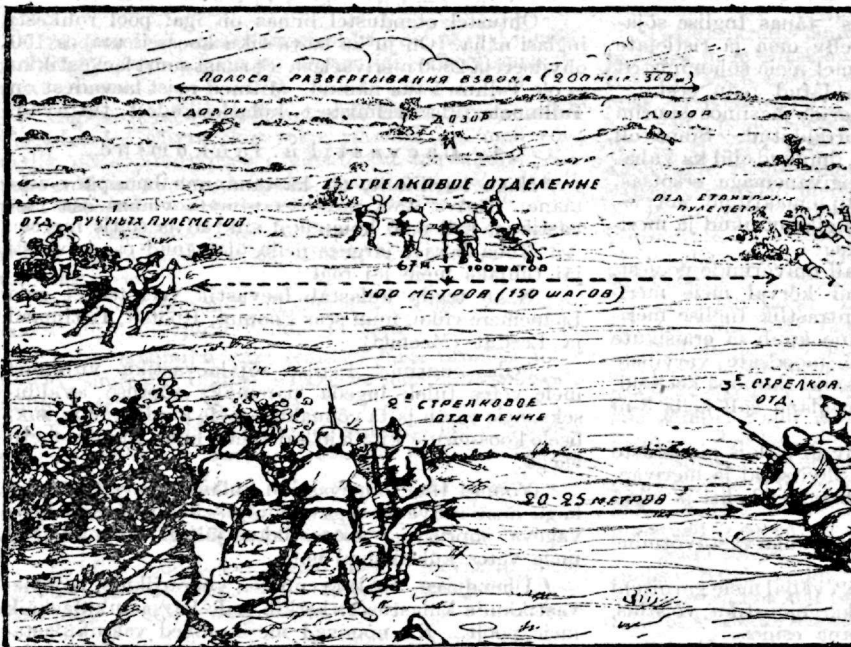
„Uus rühm“ koosneb 3 laskurjagust, 1 raskest kuulipildujate jagust (stankovõi pulemõtt) ja 1 kergest kuulipildujate jagust (rutshnoi pulemõtt). Laskurjagu koosneb 5—7 laskurist; sama sõdurite arv on ka klp. jagus. Kokku oleks „uues rühmas“ 26—36 meest.

Sakslased nimetavad prantsuse lahinggruppi prantsuse jalgväe „haigeks rakukeseks“. vastu seades oma rühma, kui tervet jalgväe algorganismi. Saksa algorganismi ehituse ideid on seni paljud rahvad (Inglise, Eesti j. t.) pooldanud. Ka punaväe juhid hakkavad teda Nõukngude-Venemaal teostama.

Et selget pilti anda, millisena esineb ja kuidas saab tegutsema „uus rühm“ pealetungil, toome ära „Krasnoarmejets“ nr. 72 — juunis 1925. a. avaldatud joonestuse muutmatult. Rühm on 2-hes järjus: 1-ses — 1 laskur ja kaks klp. jagu; laskurjagust on ette saadetud piilurid. 2-ses järjus on löögiks ja manöövriks väikestel vahedel koondatud 2 jagu. „Näitliku roodu“ veaks pannakse jagude jaotust lülideks, mis olla üleliigne ja segada juhtimist.

„Uue rühma“ paremuseks olla — paenduvus manöövriks, lihtsus juhtimises, laskuritele õigeaegne ja tegelik kuulipildujate tule toetus. „Uus rühm“ olla eriti soodne maskeerimiseks. Tähelepanu vääril see, et raske klp. on antud rühma koosseisu.

E. A.

nev lahinggrupp (Le groupe de combat) allohitseri juhatusel; relvade hulgas, kui rahu nii sõjaajal on tingimata 1 kerge kuulipilduja; lahinggrupi inimeste arv — 13.

Sakslaste tuleüksusena (rakukene) osutub 1—2 kerge-klp. ja vähemalt 2 laskurjagust (Schützengruppen) koosnev rühm (A. V. J. Heft II § 210).

Kui nüüd neid süsteeme (ideesid) võrrelda, siis näeme, et prantsuse jalgväe algrakukene on võimas tulega, kuid nõrk manöövriks ja löögiks; Saksa idee peale rajatud üksus, ehk käesoleval juhtumisel sakste

Enam taktitunnet oma sõjaväe vastu!

Ei saa jagada täiel määral seisukohti ja väljenduse viise, mis käesolevas artiklis on avaldatud seltskonna ja sõjaväe vahelkordade suhtes Eestis, kuid viimased kirjutused meie suuremas päevalehes lennuväe aadressil, lubavad autoriga nõus olla selles osas, mis puudutab asjatundmatuid, sihilikke ja ebakorrektsid kallalõpetunge meie lennuväele. Toimetus.

On paratamata nähtuseks, et peale kurnava ja vaevarikka sõjaajajärgu riikline sõjavägi tolle tähelepanu ja hoolitsemise seltskonna ja avaliku arvamise poolt kaotab, mis temale sõja päivil osaks saanud. Psühholoogiliselt peaks aga täitsa arusaadav olema, et tegur, mille meelsusest oleneb kogu rahva saatus, selle rahva sümpaatiya ja armastuse igatpidi äratreeninud on.

Kahjuks ei ela meie veel ajajärgus, kus sõjaväe kõrvaldamisest üldse tõsist juttu võiks olla. Ka rahu-aeg, iseäranis meie oludes, nõuab alalise sõjaväe pidamist, selle vahetpidamata ettevalmistamist ja valvelolekut igasuguste ootamatuste vastu, mis saatuslikkudeks võivad saada riigile ja rahvale. Juba sellest oleks küll, et meie avalik arvamine ka praegusel ajal väärilist tähelepanu ja hoolsust ning lugupidamist oma kaitseväge vastu mitte ei vähendaks; kaitseväge moraalse toetuse seisukohalt on see ülitähtis, kuna meie riikline kehvus ei võimalda kaitsevägele neid ainulisi soodustusi anda, mis meeleolu iseenesest kõrgel hoiaksid. Ei pruugiks vististi siinkohas pikemalt tõendama hakata, et Eesti rahvavägi küllalt põhjusid on annud eespool tähendatud vahelkordade loomiseks seltskonna ja avaliku arvamiseaga.

Peab aga kohe tähendama, et meie, eestlased, ei või endid sellest küljest palju kiita. Kui vaadelda vahelkordi seltskonna ja sõjaväelaste vahel teistes riikides, siis peab konstateerima igalpool suurt lugupidamist ja takti, mida seal oma sõjaväelaste vastu väljapaista lastakse, mis omalt poolt vastastikku lugupidamisele ja rahvuslisele vaimustusele soodsat pinda loob. Avaliku arvamise väljendamisest tarvitatakse seal oma sõjaväelaste kohta õige ettevaatlikult ja õrnalt, kuna oma vaimu ja kutse kohaselt sõjaväelane kõige tundelikum on igasuguste arvustuste vastu, mis just moraalselt iseäranis mõjuvad.

Meie rahvaväe silmapaistvam esitaja — ohvitser, on meie seltskonnas võrdlemisi õige vähe lugupeetud element; tõusik-ajajärgu märkus: „see vilets ohvitser oma palga natukesega“ on veel praegugi seltskondliste vahelkordade mõõdupuuks. Häda silmapilkudel vahest tõstetakse sümpaatlikumaid häáli, kuid on see möödas, siis on ka rahvaväelane uuesti tagaplaanil — pole ta enam kellegi meelt mööda, raiskab asjata riigi raha ja varandust, on rahva söödikuks. Sõjaaegse tõusiku rüüp — vaat see on vastuvõetud meie seltskonnas. Et aga oma rahvaväelases näha riikluse embleemi ja uhkust — seda ei tule kellegile meelde. Meil on see täitsa loomulik, kui ohvitser vormis „Estoonia“ teatrisse perekonna õhtule soovib minna, siis teda ukse peal sisse ei lasta, sest puudub soovitus. On viletsate elamistingimuste paranemise lootus tärkamas, siis rutatakse seda aegsasti purustama pro-

testiga „eesõigustatud kihi“ vastu. Igat väikest vahetuhtumist ja väärnähtust, olgugi üksiku rahvaväelase kohta, lastakse ajalehtede veergudel igast küljest põhjalikult läbisõeluda, heites seega varju kogu rahvaväe peale ning kõigutades üksikute rahvaväelaste autoriteeti. Asjata oleks otsida ajalehtede veergudelt kirjeldusi meie rahvaväe elust-olust, et viimast seltskonnale vähegi ligemale tuua. Arvatavasti ei jätaks siis ruumi jalgpalli Jollile. Ehk kui sõna võetakse, siis peaauglikult selleks, et mõne erakonna ehk kitsama ringkonna huvides üksikutele sõjaväelastele ja väeüksustele kallale tungida ja nende peale soppa valada.

Vaadake korraks neid kirjutusi, mis viimasel ajal meie suurema ajalehe veergudel meie lennuväe kohta tuuakse. Kunagi pole sealtpoolt vähematki pilku heidetud meie rahvaväe huvitavama inimtüübi — lenduri hingeelu peale, kunagi pole päritud ega uuritud neid ebanormaalseid tingimusi, milledele tuleb töötada meie lennuväelaste, kes hommiku kella 5-st hilja õhtuni tegevuses, sealjuures igasuguseid vastutavaid kõrvalkohustusi kandes, elades 3—4 tuhan. margalises urtsikus ja saades 6800 mrk. kuus palka. Juhtub aga mingisugune lennuõnnetus, siis on Lasnamärgi musta-prilli mehi täis — sensatsioon annab ju ridasid; siis imestatakse sündmuse üle, konstateeritakse „liimist lahtiolemist“, antakse tundmata suunas kabjahoop ja lobisetakse välja andmeid meie väeosa kohta. Kui sarnane jooksmine lennuväelastele kibedustunde jätab, siis karjutakse seda maha ja tembeldatakse avaliku arvamise ignoreerimiseks ning sündmuse meeledli salgamiseks.

Sama lehe veergudel ilmuvad järjekindlad kallalekippumised meie lennuväe peale — selle vahelkordade asjus õhusõidu eraseltsiga „Aeronaut“, millega „vägipulka veetavat“ ja koguni „võitused“ sooritavat. Kõik, mis lennuvägi tähendab seltsi lennukite liikumise suhtes sõjaväe aerodroomil ette võtab, olla lollus ja vägivald riikliselt hädatarviliku ettevõtte vastu, sest vaadake, kadumas on meie käte vahelt Saksa-Vene õhuliini üle Tallinna! Maksvate sõjaväe määruste põhjal on meie lennuväelased kohustatud valvama määruste täitmise järele võõramaa lennukite poolt. Kui aga lennuväe ohvitser oma kohuste täitmisel seaduste jämedamat rikkumist väljamaalaste poolt leiab ja vastavaid järeldusi teeb, siis on see rahvaväelaste „põikpääsusest“ tingitud vägipulga vedamine! Ja kõiki seda häbematus kroonib veel püüe — reklaamiks ära kasutada lennuõppuste juures ettetulnud õnnetusi ja katastroofe.

Eesti lennuväelasi, kes meie riigi suveräniteedi eest väljas olles, seaduste avalikku tallamist ühe väeosa asupaiga raionis sõjaseaduse maksvuse ajal näeb ja oma õiguse tarvitamise eest avalikult sõimata saab, täidab sarnane asjalugu õiglase kibedusega.

Meil peaks enam taktitunnet ja lugupidamist olema rahvaväelaste vastu. Ärgem unustagem, et avaliku sõimuga ainult murtakse meie sõjaväe meeleolu üksikute asjaosaliste ja riigivaenlaste huvides. Meie sõjaväelastel on küllalt armastust ja lojaalsust oma rahva ja valitsuse vastu, et tal õigus on ka enesele enam lugupidamist ja austust avalikkuse poolt nõuda.

H. J.

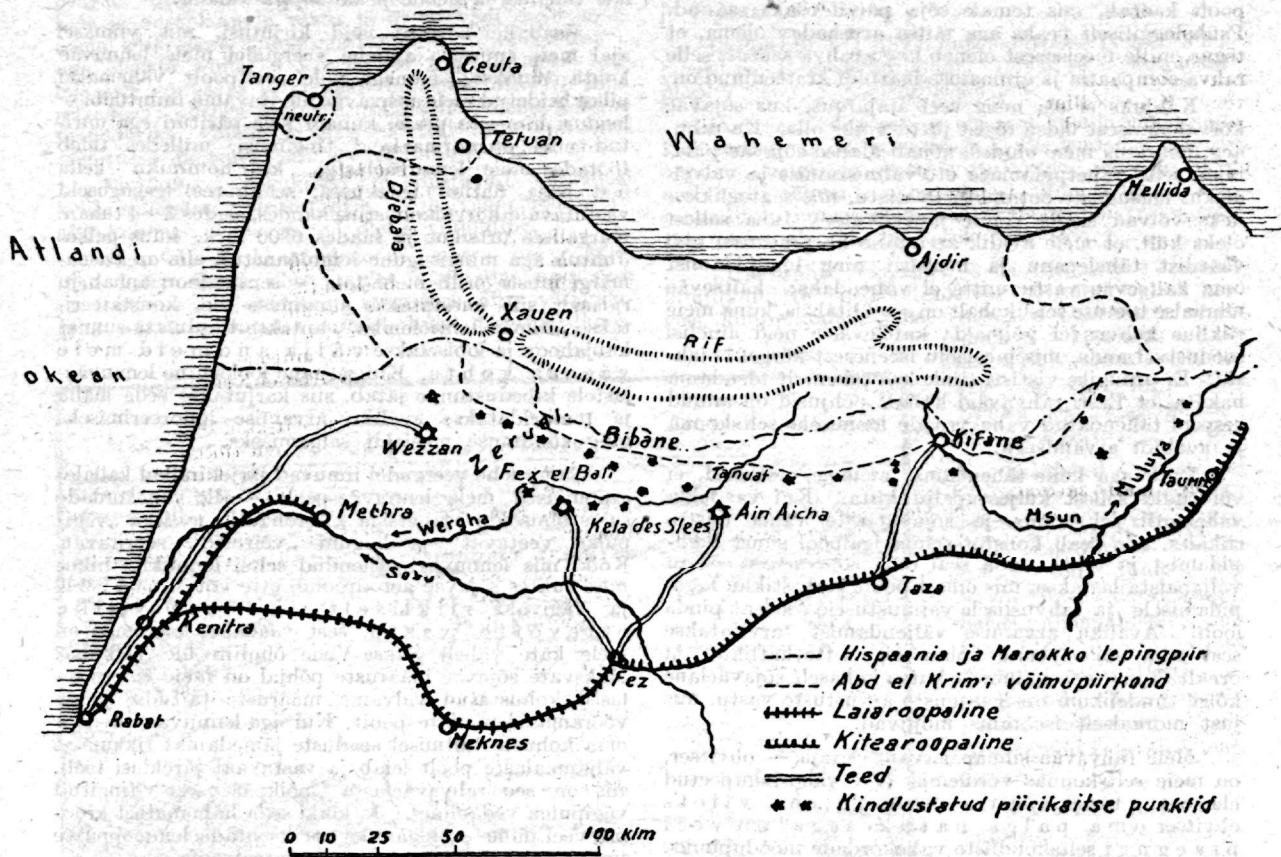
Sõjategevus Marokkos.

Jälgides Prantsusmaa võitlusi Põhja-Aafrika pärismaalastega, näeme, et selles pikas võitluses on olnud tõuse ja mõõne. 19-da aastasaja 4-dal kümnel Prantsusmaa sõdis edukalt 30 Araabia suguharu pääliku Abd-el-Khaderi vastu, rajades oma võimu Alshhiiris. Siit algas Prantsusmaa võimu levinemine kirdesse (Tunis) ja läände (Marokko). 19. aastasaja 6-dal ja 8-dal aastakümnetel on ägedad võitlused käimas Prantsusmaa ja Põhja-Aafrika pärismaalaste vahel ning lõpevad esimese võimu kindlustamisega. Viimastel kuudel Marokkos alanud vaenuline tegevus prantslaste ja Abd-el-Krimi (riff-kabiilide*) juhi salkade vahel näi-

1) võitluseks tarviline moraalne jõud ja 2) teadmised sõjatehnika ja taktika alal.

Saksa sõjakirjandus jälgib hoolega, nagu endisteski sõdades, teiste rahvaste võitlusi ja toob, ehk küll vaenulikul toonil prantslaste aadressil, palju huvitavaid andmeid.

Käesolev kirjutus tahab üldjoontes pilti anda (täienduseks seni ilmunud kirjutustele Marokko üle Eesti ajakirjanduses) sõjategevusest Marokkos prantslaste ja Abd-el-Krimi salkade vahel ning teha mõningaid järeldusi.

tab, et on jälle saabunud tõusu moment aastakümneid kestnud võitluses. Esimesed alarmeerivad teated pealetungist prantslastele Marokkos saabusid aprilli lõpul s. a. Prantsuse sõjaajakirjandus ei püüdanud alguses sellele suurt tähelepanu, kuid viimastel nädalatel leidub kirjutusi, mis näitavad, et sündmused Marokkos väärivad sõjaväelaste suuremat tähelepanu. „La France Militaire“ on ilmunud rida kirjutusi: „L'Aggression Riffaine“, „La question marocaine“, „L'Armée indigène nord. africaine“ ja teisi, millistes nõutakse rohkem tähelepanu Marokko sõjategevusele ja arvustatakse Marokkos viibivat pärismaalasist vormeeritud Prantsuse sõjaväge, millel puududa

Hispaanlaste vastu edukalt võidelnud Abd-el-Krimil läks korda aprilli lõpul s. a. Djebalas, Zerualis ja põhjapool Wergha (prantslased kirjutavad „Ouergha“) asuva ilmailu suguharusid meelitada võitluse prantslaste vastu, koguda suuremaid jõude ja alata pealetungimisi Prantsuse piirikindlustele (kindlustatud punktid väikese garnisoniga) T a n u a t i ja W e z z a n i vahel. Prantsuse piirikindlustuste garnisonid panid vaenlasele ägedalt vastu, kuid olid siiski sunnitud ülekaalus oleva vaenlase eest taganema. Abd-el-Krim tungis üle Wergha jõe ja ähvardades läbi löigata raudtee ühendust R a b a t—F e z—T a z a—A l s h i i r (v. skeemi).

Prantsuse marshal Lyautey käsutuses olevad väed olid sel ajal laiali paisatud piirikindluste garnisonide näol (esialgseist jõudude koosseisudest andmed puuduvad). Läks korda koondada 6 pataljoni jälgväge, 4 patareid ja 2 eksadroni ning K e l a d e s S l e e s 'st algada edasitungi lääne poole (Wergha jõe piirkonnas), et selle manöövriga tiiva pihta sundida Abd-el-Krimi taganema põhjapoolse Wergha jõe. See manööver

*) Araabia keeli on qabile—suguharu, sellest prantsuskeelne nimetus k a b y l e. Riffi mägedes asuvad suguharud on seega „rif-kabiilid“. Kabiilid on Põhja-Aafrika pärismaalased, kuuluvad berbeeria (mitte Araabia) rahvatõugu ja olid vanasti (Karthago valitsemise ajal), juba tuntud vabadust armastaja rahvana.

pidi andma peale taktilise edu ka strateegilisi (poliitilisi) resultate: tõstma Prantsusmaa autoriteeti pärismaalaste silmis ja ärahoidma suguharude üleminneku Abd-el-Krimi leeri.

Pannes liikuma mainitud kolonni, prantslaste väejuhatust algas energilist vägede koondamist piiri kindlustatud punktidest ja abivägede toomist Alshii-rist. Samal ajal prantslased said andmeid, et vaenlane koondub Kifane raiooni.

6. maiks oli prantslastel võimalik jõudude koondamine lõpetatud ja algas pealetung 4-ja kolonnis: 1-ne Taza'st Kifane suunas, 2-ne Fez'ist Ain Aicha suunas, 3-as Fez el Bali'st ja 4-as Kenitra'st, mõlemad viimased Wezzani suunas. Peale ägedaid võitlusi Abd-el-Krimi salgad pidid taganema prantslaste ees ja viimased vallutasid pea kõik omad endised piirikindlustused, seadsid nad korda ja varustasid garnisooni tarviliste ainetega. Mai keskpaiku Abd-el-Krim vallutas ootamata pealetungidega mitmed kindlustused Tanuati ja Bibane vahel ning jõudis selles raionis uuesti Wergha jõeni tungida. Mõlemad prantslaste tiivad püüsid alguses selles raionis kohal. Olgugi et prantsuse abiväed Alshii-rist, Tunisist ja kodumaalt (jalgväge ja rasket kahurväge laaditi laevadele Marseille'is ja Toulonis) olid teel, pidi prantsuse väejuhatust aktiivselt tegutsema kohal olevate jõududega, sest Abd-el-Krim, tungides peale piiri kindlustustele Tanuati, Bibane raionis, samal ajal pani liikuma salgad Kifane raioonist kagusse, et hävitada prantslaste raudtee ühendust Alshii-riiga.

Viimane Abd-el-Krimi manööver sundis prantslasi pikendada kaitset ida suunas. Mai viimasel poolel prantslastel (umbes 40—50 tuhat meest) tuli võidelda üle 300 kilomeetrilisel rindel.

25. mail sattusid prantslaste piiripostid eriti raskesse seisukorda ülekaalus oleva vaenlase surve all. Raskeks muutus prantslaste väejuhatusel täita oma ennem võetud otsust — *uuhaha jätta piirikindlustused*, nende garnisonid koondada ja Abd-el-Krimi salku lüüa manööversõjas, — sest viimane ei võimaldanud ilma lahinguta seda koondamist läbi viia. Prantslaste suurematel salkadel tuli lahingutega vabastada oma piiripunktide garnisooni ja siis neid enesesse liita. Iga prantslaste salga liikumine nõudis hoolsat kaitset ja valvet viie „eelväge“, nimelt viiendaks tuli juure kõrgel peakohal luurelennukite moodustatud valve.

Vist sisepoliitilistel motiividel on Prantsusmaa seni tagasihoidlik Marokkosse suuremaid jõude saatmast. Juuni algusel kohale jõudnud abiväe salgad ei

parandanud prantslaste seisukorda. Prantsuse peajõud asusid juuni esimesel kolmandikul lõunapool Wergha jõe parema tiivaga idapool Kifane, mille tiib on ümberhaaramise hädahoju all Abd-el-Krimi salkade poolt. Missuguseks kujuneb siin edaspidine tegevus, on ärarippuv sellest, kui suured jõud Prantsusmaa saadab tegevusse ja kuidas ta neid saadab — kas korraga tugeva armee, või salkade kaupa („pakikeste kaupa“) sõodaks osavale vaenlasele. Senistel andmetel Abd-el-Krimi lahingjõud suurened. Tema „õpetatud“ vägede arv olla umbes 60 tuhat, tagavara — talupoegade ja karjaste näol — 300.000 meest. Prantslastel on võitluses umbes 60 tuhat meest. Võiduks on tarvis suurt ülekaalu. Olgugi et Abd-el-Krimi toetavad peale kabiilide sakslastel (vähemalt moraalselt), komunistid, islami-fanaatikud; ei ole kaugel aeg, kus Prantsuse sõjaline jõud ja oskus võidukaiku algab.

Lõpuks veel mõningaid järeldusi: Aafrika maastik võimaldab peajasjalikut jalgväge tegevust ja riff-kabiilides on prantslased leidnud tugeva vastasena jalgväge. See on sedasama uut head (soliid) patriootilise rahva patriootilist jalgväge, millest suure lugupidamisega aastaid tagasi kirjutas kindral Ecochard („Ayons doc, avant tout, une infanterie solide“).

Abd-el-Krim kasutab täies ulatuses sõjakogemusi Hispaaniaga. Ta oskab katkestada lahingkokkupüütumisi, luua ootamatusi, kui strateegiliselt nii taktilisi, organiseerida kaitset nii, et moodsad sõjariistad — gaas, raske artilleeria j. t. ei saa ennast täies ulatuses maksma panna. Kui muistsel suurel afrikaanlasel Hannibalil, nii on ka Abd-el-Krimil sageli baas eespool.

Püüsi tarvitamises on riff-kabiilid osavad; viimasel ajal näitavad oskusi ka suurtükide tarvitamises. Pealetungil on nad hoogsad ja kaitset visad.

Prantslastel on ka suured kogemused koloniaal sõdadeks, kuid käesoleval juhusel tulla vilja lõigata oma organisatsiooni vigadest: olla suur viga, et endiste vabatahtlike „Küttide“ asemel sõdivad praegu pärismaalastest rekruteeritud väed, sest viimased ei ole moraalselt küllaldaselt tugevad käesoleval juhtumisel.

Marokko maastik ei võimalda tankide tarvitamist, Pommipildujate eskadrillid olla üleliigsed, sest puuduvad pommitamiseks väärilised esemed.

Meie sümptaadid on kahtlemata meile sõbraliku Prantsusmaa pool, kuid väikeses rahva sõjaväelaseks ei tohiks tähelepanemata jätta suurt kaitsejõudu, mis peitub väikeses patriootilises rahvas osaval juhatusel. Selles mõttes jälgime riff-kabiilide võitlust Abd-el-Krimi juhatusel. E. A.

„Voennõi Vestniku“ №№ 12, 13 ja 14 ülevaade.

„Voennõi Vestnik“ — sõjapoliitiline nädalikirj, ilmub Moskvas. Iga nummer 4 trükipoegent.

„Voennõi Vestnik“ nr. 12 algab rea artiklitega lähedal oleva laagri-hooaja üle. Kirjutuses „Käesoleva suve ülesanded“ kutsub ülemjuhataja staabiülema S. Kamenev õigel ajal laagri perioodi vastu ettevalmistamata. Ta kaebab, et läinud aastal ei olnud kõik ette nähtud ja et selle tõttu ei saadud suvet täielikult ja otstarbekohaselt ära kasutada. „Tarvilikud asjad ja raha tulid alles siis, kui laagri periood juba alanud oli ehk õppeaeg juba lõpule jõudis“. Laskekursus võeti rutuga läbi, lahinglaskmist õpetati sagedasti enne kui vastavad taktikalised õppused läbi olid võetud. Märgitakse ära tarvidust — tõsisemat tähelepanu keemilise ning õhusõja ettevalmistusele ja maskeerimisele jagada. Treenerimist gaasimaskis soovitatakse tõsta 40 minutini käigul ja 2 minutini jooksul. Pannakse ette ühte päeva nädalas „lennuki

päevaks“ nimetada, selle ülesandega, et õppivad väeosad lennuki ilmumisel kõik tarvilikud abinõud enese peitmiseks ja õhulaevade vastu kaitsmiseks tarvitusele võtaksid.

Artiklis „Suvised õppused ratsaväes“ märgib J. K. ära tehniliste abinõude puuduse, kuid peajasjalikut nooremate juhtide puuduliku ettevalmistuse ja selle asjaolu, et väeosades suviste õppuste ajal noored remonthobused on.

Rääkides „sõjakoolide suvisest töökavast“ tähendab L. Kljuev, et see kompleksuse (ühenduste) printsiibile on rajatud. Tähtsamate kompleksidena märgitakse ära järgmised: 1. Poliitiline ettevalmistus, 2. tehniliste võitlusabinõude tundmaõppimine, 3. väljasõja taktikaline ettevalmistus ja 4. kehaline ettevalmistus. Koolide suvisel töö peavad kursandid selge arusaamise omandama grupilise õpetamise süsteemist rivi ja laskeettevalmistuse alal, ning komp-

leksilisest õppemetoodist nende ainete juures, kus taktikaline ettevalmistus aluseks on. Taktikalisele ettevalmistusele määratud ajast jäetakse mitte alla $\frac{1}{3}$ öösisse tegevuse jaoks.

Kahurväe üheks tähtsamaks ülesandeks laagris peab J. Scheidemann „oskust kuuekahurilist patareid kas ühele lahingujoonele asetada ehk teda jaoks suure liigitada ja oskust — tema tulepositsioonide mitmesugust arvu lahingolukorrale vastavalt kombineerida ja neile positsioonidele paigutatud kahurite tuld juhtida“.

Kirjutuses „Sõjakoolid suvelaagris“ toob A. V. ette, et läinud suvel organiseeriti laagri ajal poolteist kuuline kursus-konverents vallakooliõpetajatele, mis häid tagajärgi andis, ja soovitab, et sõjakoolid käesoleval aastal sama katset kordaksid ühes laagri ümbruses elavate kommunistlike partei liigetega ja komsomolidega.

Läinud aprillis olid koos kaks konverentsi: sõjakoolide konverents ja ratsaväe juhtide nõupidamine. Sellepärast teevad järgmised kõne all olevad ajakirja numbrid eriti tegemist eelnimetatud küsimustega.

Kirjutustes „Sõjakoolide komplekteerimine 1924 aastal“ — M. Bereskin ja „Sõjakoolide arendamise järjekordsed ülesanded“ — M. Jakir, leiame rea arvulisi andmeid vastuvõtmise kohta sõjakoolidesse 1924 aastal. Üldse võeti parteilise koosseisu järele kommunistlike partei liikmeid — 7%, kandidaate — 16,5%, komsomole — 48%, erapooletuid — 28,5%; ühiskondliku koosseisu järele: töölisi — 41,5%, talupoegi — 52,1% ja teisi — 6,4%. See uus juurevõtt kooli ühes endistega andis järgmised arvud: Erakondlike koosseisu järele:

kommunistliku partei liikmeid — 11,6%, kandidaate — 15,9%, komsomole — 38,9%, erapooletuid — 33,6%. Ühiskondliku koosseisu järele: töölisi — 38,7%, talupoegi — 52,9% ja teisi — 8,4%. Kirjatükis hinnatakse neid andmeid kui täiesti rahuldavaid. Päämised organisatsioonid, kust sõjakoolid oma koosseisu saavad, on RLKSM (komsomol) ja RKKA (sõjavägi).

Kõigist sõjakoolidesse sisseastumiseks komandeeritud leiti mittekõlblikkudena: 24—25% — tervistel põhjustel, 20% — puudulikkude teadmiste tõttu ja umbes 10% ei avaldanud soovi õppida. Ülejäänud võeti vastu.

Mis puutub õpetajate koosseisu, siis märgitakse ära, et sõjakoolides puuduvad paljud õpetajad, eriti põhialadel — taktikas ja ühiskonnateaduses, ja et olemasolev koosseis ei seisa tarvilikul kõrgusel nii oma üldettevalmistuse, kui ka pedagoogilise oskuse poolest.

Ühes komplekteerimise küsimusega valgustatakse ka väljaheitmise küsimust. J. Jakiri andmetel järele lõpetasid kooli ainult 10—15% kõigist vastuvõetutest; kõik teised langesid kursuse kestvusel välja. Läinud aastal heideti välja 5410 meest, see tähendab 16% tervest kursantide koosseisust.

Koolide 1924—25 aasta töökavas lühendati õpeprogrammi üksikute vähem tähtsamate ainete lühendamisega ehk nende hoopis välja jätmisega, normeeriti kursantide tööpäev ja anti, kuigi mitte täielikult, siski juhatusi „laboratoorse plaani“ läbiviimiseks. Kuid J. Jakir tähendab edasi, et „kõigis neis küsimustes ei saa meie tööd sugugi lõpetatuks lugeda, ei saa teda isegi kaugeltki rahuldavaks pidada.“

(Järgneb).

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Poola sõjaministeeriumi 1925 a. eelarve Poola sõjaministri kindral Sikorski valgustusel.

Poola seimi poolt võeti vastu sõjaministeeriumi eelarve, kust see senatile edasi saadeti. Kui eelarve senatis sel kujul vastu võetakse, nagu ta seimi poolt sinna esitati, siis oleks see üldsummas 727.100.000 zloty, millest 708.700.000 maaväe peale langeb ja 18.400.000 — meriväe peale.

Sellega oleks Poola sõjaministeeriumi 1925 a. eelarve 1924 a. eelarvest 71.600.000 zloty võrra suurem, mis põhjendatud elukalliduse tõusuga ja mõnesuguste sõjaväe täiendustega.

Kõige pealt täiendatakse sõjaväe uute hobustega, milleks 5.136.000 zloty ettenähtud (üks zloty võrdub keskmiselt $\frac{1}{6}$ dollarile).

Lahingüksuste täiendamine sünnib eestkätt jalgväe- ja ratsarügementides. Jalgväe rügemendi täiendamine on juba teostatud sel moel, et 1 kuulipildujate kompani asemele on rügemendis moodustatud 3 kuulipildujate kompanid. Ratsarügementisid täiendatakse igapähe ühe soomusautode eskadroni võrra.

Lennuväe on Poolas praegu 6 rügementi, kuid need pole veel lõpulikult komplekteeritud, mis aga käesoleval aastal teostatud peab saama. Üldse on lennuväe peale 1925 a. ettenähtud 32.000.000 zloty. (Ligikaudu läheks üks Poola lennuväe rügement aastas maksuma kolmsada miljoni Eesti marka). Sarnane väljaminek lennuväe peale on minimaalne, mis kaugeltki tema nõudeid ei rahulda, eriti Poola

naabrite suhtes. Selle peale juhtis tähelepanu ka Poola sõjaminister kindral Sikorski oma eelarve kaitsekõnes senatis.

Ette on nähtud merijõudude põhjalik reorganisatsioon, mida läbi tahetakse viia 3 aasta jooksul.

Puudutades sõjaväe tööstust, tähendas kindral Sikorski, et see veel algeisukorras on, selle peale vaatamata, et 1924 a. tööle on pandud 40 sõjaväe tööstusettevõtet. Sellepärast tuleb Poola sõjaväe tööstuse peale veel hiigla summad mätta. Kuid rahuldusega peab konstateerima, tähendab kindral Sikorski, et Poola sõjaväe varustus sugugi nõnda kehv ei ole, kui seda Poola välisvaenlased ja sõbrad arvavad. Ollakse arvamisel, et kui Poola sõja lahti puhkemisel väljastpoolt sõjamoona ei saa, siis jatkaks seda ainult üheks kuuks. See arvamine on aga ekslik. Poola on sõjamoona palju tugevamalt varustatud, kui seda vaenlased ja sõbrad arvata võivad, eriti suurtükiväe alal, sest siin on 1924 a. jooksul kõik lahingu materjal uue vastu ümber vahetatud. 1925 a. tahetakse täitsa lõpule viia suurtükide laskemoona valmistamise sisse-seadeid kodumaal — mitte ainult kergete, vaid ka kõige raskemate suurtükide jaoks.

Poola oma sõjaväe tööstuse poolt on 1924 a. püsse valmistatud 14000 tükki. Kui palju neid 1925 ja 1926 a. jõutakse valmistada, seda kindral Sikorski teatud põhjustel ära ei märgi, kuid on arvamisel, et aeg lähedal on kus aastas kuni 150.000 püssi suudetakse valmistada.

Lennuväe tööstuses on Poolas 1924 ja 1925 a. jooksul täielik murrang olnud. Ljubliinis on täiuseni viidud lennukite ehitamise tehas „Plage ja Laskievicz“. Peale selle tehase on 1925 a. veel 4 tehast lennukite valmistama hakanud. 1927 a. on loota lõpule viia ka lennukite mootorite valmistamise tehast.

Gaasisõja asjanduse alal on laialdaselt valmistama hakatud maskisid ja igasuguseid aparate.

Lähemal ajal on oodata, et see tööstusharu täiuseni jõuab, mille tõttu Poola sellekohane tööstus oma sõjaväe täitsa rahuldada võib.

Telefoni telegrafi ja sädetelegrafi tööstuse alal on Poola 1924 ja 1925 a. nõnda kaugele jõudnud, et sõja lahti puhkemisel sõjavägi väljastpoolt seda materjali ei vaja.

Tähtsamaks probleemiks on tooresainete saamise küsimuse lahendamine ja eriteadlaste — inseneride ja tööliste ettevalmistamine, samuti ka tehnilisel vastaval kõrgusel seisvate masinate saavutamine.

Kuid sõjaminister kindral Sikorski on kindel, et ka sellest raskusest lähemal ajal üle saadakse, sest selle kallal töötab praegu agaralt vast organiseeritud sõjaväe tööstuse departemang.

K. U.

Sõjaväe juhtide kasvatuse Põhja-Ameerika Ühisriikides.

On üldiselt maad võtnud arvamine, et Ameerikal oma ajalugu ega traditsioone ei ole. Kuid sarnane vaade on hoopis ekslik. Iseäranis ei ole see õige Ameerika ohvitserkonna kohta, kelle traditsioonid ulatavad kaugele minevikku. Temas elab veel tänapäev vana Washingtoni vaim.

Ameerika ohvitserkonna vaimu ja karakteri kasvatamise taimealavaks on sõjaakadeemia West-Pointis — kõige vanem ohvitseride kool ilmas, mille üle sajaaastane ajalugu seljataga. Sinna astuvad sisse nooredmehed, kes omavad kõrgema kooli hariduse, 17—18 a. vanaduses. Nelja aasta pärast lahkuvad nad koolist ohvitseridena. Kahe esimese aasta jooksul saavad nad ainult erandistel juhtudel puhkust. Kõige pealt tuleb neil läbiimbuda oma elukutse traditsioonidega. Ohvitseride ettevalmistuse eesmärgiks on iseloomu ja juhi omaduste väljakujundamine põhjaliku teadusliku alusega. Iseloomu nõrkuse ja puuduliku tõearmastuse ilmsiks tuleku korral kõrvaldakse õpilane otsekohe koolist. Kadetid (sõjaakadeemia õpilased) jaotatakse kompaniidesse ja pataljoniidesse, kus kõik ohvitseride ametkohad parematest õpilastest täidetakse. Kompaniis on kõigi nelja aasta klasside esitajad. Vanemad kadetid kasvatavad nooremaid. Nii antakse edasi traditsioonid põlvest põlve. Suureks sündmuseks õpeaasta kestel on novembris korraldatav jalgpalli võistlus sõja- ja merikooli kadettide vahel. Kümnete-tuhandete pealtvaatajate hõiskete saatel sammuvad nooredmehed eeskujulikus rivi korras mänguplatsile. Mäng ise oma täieliku rütmilikkusega tõmbab pealtvaatajad kirglikele osavõtule.

Niiviisi töötatakse välja juhi kindel iseloom kindla põhjaga traditsioonidega.

Paljud ameeriklased, kes oma poegadele ohvitseri elukutset pole valinud, kuid neile siiski kõrgelt

hinnatud sõjalist haridust anda soovivad, panevad nad n. n. „sõjaväe kõrgematesse koolidesse“. Need on erakoolid, sagedasti vanade traditsioonidega. Siin omandavad nooredmehed teaduste kõrval ka teadmisi kõigis sõjaasjanduse harudes; nad seisavad sõjaväelise reshiimi all mingi kannavad sõjaväe vormi, neid kasvatatakse mehiselele ja juhi omadustele. Ükski teine maa ei tunne sarnaseid kasvatusasutusi; neist võrsuvad välja hästi kõlblikud reserv-ohvitserid.

Peale selle on Ameerikas olemas eragümnaasiumid ja ülikoolid, mis oma asutajate poolt antud eesmärkide järele sõjalisi teadmisi levitavad; need on kvääkerite poolt ellu kutsutud õpeasutused. Sportlised võistlused ning mehisele ja juhi võimete kasvatamine viiakse neis koolides laimata ulatuses läbi. See on üks iseloomulikumatest ameerika noorsoo kasvatuse iseäraldustest.

Riigi poolt ülevalpeetavates ja toetatavates kesk- ja kõrgemates koolides on sõjaväeline ettevalmistus sunduslikuks õpeaineks. Igas õpeasutuses moodustatakse oma „sõjateaduste ja taktika jaoskond“. Õpetajateks on aktiiv-ohvitserid. Kehaliselt normaalselt väljaarenenud õpilasel on peaaegu võimatu oma kooli lõputunnistust saada, kui ta ei oma küllalt põhjalikke teadmisi sõjalise ettevalmistuse alal. Ülikoolides kujutab sõjaosakond erifakulteedi, mis teiste fakulteedidega ühevääriline on; selle juhatajal on samad õigused, mis teiste fakulteedide juhatajal. Täiesti West-Point'i akadeemia eeskujul ja vaimus aktakse õpilastele ja üliõpilastele mitme nädala-tunniga sõjaline ettevalmistus, mille eesmärgiks on hästi sttevalmistada väljaõpetatud noori reserv-ohvitseri, kes oleksid välja arenenud kindlate juhi võimete ja usuga oma võimete sisse.

Samuti nagu West-Pointis, on seal õpilased kompaniidesse ja pataljoniidesse jagatud, kus kõik ohvitseride kohad õpilaste ja üliõpilaste käes on. Praktiline ja teoreetiline ettevalmistus käivad käsikäes. Ka leiavad aset paraadid ja ülevaatused rahva elava osavõtuga. Nägusalt riietatud õpilaste väeosad, sageli poisikesohtu „ohvitseride“ juhatusel, avaldavad väga meeldivat muljet.

Selleks aga, et ka laiematele rahvahulkadele anda sõjalist ettevalmistust, korraldatakse kogu Ühisriikide ulatuses suvevaheajal n. n. „riigikodanikkude sõjalise ettevalmistuse laagrid.“

Siin annab Ameerika sõjavägi võimaluse meeskodanikkudele kõigist rahvakihtidest, kuni 36 a. vanaduseni, üldhariduslike ettevalmistuse peale vaatamata, üksteist tundma ja austama õppida, puhke- ja looduses tasuta möödasaata, tervisele kasulikke sõjalisi harjutusi kaasa tehes, ning endid selle juures sõduriteks, allohvitserideks ja ohvitserideks ettevalmistades. Tung neisse laagritesse on sedavõrd suur, et 1922 a. kümnete tuhandetele soovijatele äraõelda tuli.

Kõik see tugineb võimaste kõlbliste ja rahvusliste jõudude peal. Sellepärast tuleb Ameerika Ühisriike hinnata mitte üksnes tema materjaalse edu mõõdupuuga.

—1.

Sport kaitseväes.

Tallinna garnisoni kergerjõustiku võistlused.

20. ja 21. juunil s. a. korraldati S.S. „Kalevi“ väljal Tallinna garnisoni väeosade vahelised kergerjõustiku võistlused. Võistlusest võtsid osa 140 sõja-

väelast: sv. üh. õpeasutustest — 50, 10-st jalgväe rügemendist — 30, meriväest — 19, pioneerpataljoniist — 11, lennukite rügemendist — 10, sidepataljoniist — 10, auto-tankide divisjoniist — 6, sv. haigemajst — 3 ja kindralstaabist — 1. Halva vihmase ilma ja

porise välja peale vaatamata olid saavutused kõigil võistlusaladel head. Paremate saavutustena halvadel võistlustingimustel tuleb pidada kadett Jaanus 5000 mt. jooksu — aeg 17 m. 8,5 sek., n.a.o. Balzar'i kettaheit — 36,95 mtr. ja veltv. Blumbergi raskusheit — 15,45 mtr., mis tema enese käes olevast Eesti rekordist kõigist 24 cm. halvem. Paremateks, kehaliselt mitmekülgsetel väljaarenenud meesteks olid väljal noorsõd. Tipner, n.a.o. Balzar ja v.a.o. Miller. Tipneri saavutusi jalgpallimehe kohta: kettas — 35,25 mtr., kuulis — 13,09 mtr., kõrgushüppes — 160 cm. ja kolmikhüppes — 12,32 mtr. tuleb kaunis headeks lugeda.

Võistluste tagajärjed olid:

100 mtr. jooksus — 1) veltv. R. Kesküll, pioneer pat. — 11,5; 2) noor. F. Kiilberg, pioneer pat. — 12,1; 3) ltn. Trankmann, pioneer pat. — 12,1; 4) noor A. Gerasimov, side pat.; 5) veltv. K. Kuk, sv. üh. õpeas.; 6) noor P. Saharov, auto-tankide divisjon.

400 mtr. j. — 1) R. Kesküll, pioneer pat., — 56,9; 2) v.a.o. M. Uudelt, sv. üh. õp. — 57,4; 3) v.a.o. K. Miitel, sv. üh. õpeas. — 57,7; 4) noor F. Kiilberg, pioneer pat.; 5) noor. V. Tapu, side pat.; 6) noor J. Alsok, 10. jalg. rüg.

1500 mtr. j. — 1) rm. D. Õige, pioneer pat. — 4:34; 2) kdt. V. Jaanus, sv. üh. õpeas. — 4:35,2; 3) n.a.o. K. Niit, pioneer pat. — 4:44; 4) noor J. Alsok, 10. jalg. rüg.; 5) noor R. Kivikink, sv. üh. õpeas.; 6) kdt. A. Nolk, sv. üh. õpeas.

5000 mtr. j. — 1) kdt. V. Jaanus, sv. üh. õpeas. — 17:8,5; 2) rm. D. Õige, pioneer pat. — 17-24,8; 3) n.a.o.

Kadett Jaanus lõpetab 5000 mtr. jooksu esimesena.

E. Hagijas, sv. üh. õp. — 17:28,5; 4) n.a.o. K. Niit, pioneer pat.; 5) n.a.o. E. Rebas, 10. jalg. rüg.; 6) noor H. Villo.

110 mtr. tõkkej. (mad. tõkked) — 1) kpt. A. Jõgi kindralstaabist — 18,5; 2) n.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 19,1; 3) noor A. Sarap, side pat. — 20,4; 4) kdt. E. Vakker, v. üh. õp. — 21,1; 5) noor J. Neumann, sv. üh. õp. — 22; 6) kdt. V. Puurmann, sv. üh. õp. — 22,3.

Teatejooks 800+400+200+100 mtr. — pioneer pat. meeskond koosseisus: veltv. Efmremov, noor Kiilberg, veltv. Kesküll ja ltn. Trankmann — 3:49,7.

Kuulitõukes (5,44 kg.) — 1) noor A. Lehtmets, auto-tankide div. — 14,40; 2) rm. J. Suuk, side pat. — 13,72; 3) veltv. H. Blumberg, sv. üh. õp. — 13,56; 4) n.a.o. A. Balzar, pioneer pat. — 13,23; 5) noor E. Tipner, pioneer pat. — 13,09; 6) n.a.o. Miller, sv. üh. õp. — 13,08.

Kettaheites — 1) n.a.o. A. Balzar, pioneer pat. — 36,95; 2) kdt. A. Dreimann, sv. üh. õp. — 35,88; 3) noor E. Tipner, pioneer pat. — 35,25; 4) v.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 34,26; 5) veltv. H. Blumberg, sv. üh. õp. — 33,51; 6) v.a.o. V. Kask, sv. üh. õp. — 33,32.

Odaviskes — 1) noor A. Lehtmets, auto-tankide div. — 46,62; 2) n.a.o. A. Balzar, pioneer pat. — 45,38; 3) veltv. J. Efmremov, pioneer pat. — 42,45; 4) kpt. Jõgi, kindrst. — 40,42; 5) I. j. m. Lello, merivägi — 37,45; 6) noor V. Lemberg, side pat. — 37,30.

Raskusheites (kerge raskus) — 1) veltv. H. Blumberg, sv. üh. õp. — 15,45; 2) v.a.o. V. Kask, sv. üh. õp. — 12,73; 3) v.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 12,59; 4) noor E. Tipner, pioneer pat. — 12,30; 5) kpt. A. Jõgi, kindrst. — 10,77; 6) v.a.o. J. Piir, sv. üh. õp. — 9,51.

Kõrgushüppes hooga — 1) v. a. o. O. Juurikas, sv. haigem. — 1.60; 2) noor Tipner, pion. pat. — 1.60; 3) veltv. R. Kesküll, pion. pat. — 1.60; 4) v.a.o. H. Bysa side pat. — 1.55; 5) n.a.o. Jürgenthal, merivägi — 1.45; 6) kdt. H. Dahlke, sv. üh. õp. — 1.40.

Kaugushüppes hooga — 1) kdt. E. Stamm, sv. üh. õp. — 5.90; 2) v.a.o. T. Leies, sv. üh. õp. — 5.77; 2) v.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 5.74; 4) kdt. K. Neubauer, sv. üh. õp. — 5.74; 5) kpt. A. Jõgi, kindrst. — 5.56; 6) v.a.o. O. Juurikas, sv. haigem. — 5.51.

Kolmikhüppes hooga — 1) noor E. Tipner, pion. pat. — 12,23; 2) v.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 11,97; 3) kdt. K. Neubauer, sv. üh. õp. — 11,59; 4) kpt. Jõgi, kindrst. — 11,46; 5) v.a.o. O. Juurikas, sv. haigem. — 11,45; 6) kdt. E. Stamm, sv. üh. õp. — 10,70.

Teivashüppes — 1) n.a.o. Arnemann, merivägi — 2.85; 2) v.a.o. K. Miitel, sv. üh. õp. — 2.80; 3) noor A. Gerasimov, side pat. — 2.60; 4) v.a.o. T. Leies, sv. üh. õp. — 2.50; 5) kapr. O. Trahov, 10. jalg. rüg. — 2.40; 6) kdt. E. Kurs, sv. üh. õp. — 2.30.

Vievõistluses — 1) v.a.o. V. Miller, sv. üh. õp. — 12 p.; 2) n.a.o. A. Balzar, pioneer pat. — 14 p.; 3) v.a.o. K. Miitel sv. üh. õp. — 17 p.; 4) kpt. A. Jõgi, kindrst. — 21 p.; 5) v.a.o. V. Kask, sv. üh. õp. — 22 p.; 6) v. a. o. H. Bysa, side pat. — 23 p.

Sõjaväelised kolmevõistlused — 1) kpt. E. Marguson, sv. üh. õp. — 8 p.; 2) n.a.o. P. Verk, sv. üh. õp. — 8 p. 3) kdt. J. Lest, sv. üh. õp. — 11 p.; 4) v.a.o. J. Piir, sv. üh. õp. — 16 p.; 5) n.a.o. A. Tõnnis, sv. üh. õp. — 16 p.; 6) veltv. K. Väärt, sv. üh. õp. — 16 p.

Arvates iga individuaal võistlusala esimese koha eest 6 punkti, teise koha eest 5 p. jne., said väeosa ja asutused punkte järgmiselt: 1) sõjaväe ühendatud õpeasutus — 143; 2) pioneer pataljon — 89; 3) side pataljon — 24; 4) kindralstaap — 19; 5) auto-tankide divisjon — 13; 6) merivägi — 10; 7) sv. haigemaja — 9 ja 8) 10. jalgv. rügement — 8 punkti.

Võistlustel parandati rekorde: kettaheites — 36,95 (end. rek. 36,80, üleajateenija Freese oma), 5000 mtr. jooksus — 17:8,5 (end. rek. 17:28,5, n.a.o. Jõeäär), teatejooksus (800+400+200+100) — 3:49,7 (end. — 3:56,6, sv. üh. õp.); uued rekordid seati üles raskusheites — 15,45 ja kuulitõukes — 14,40.

Inglise meriväelaste jalgpalli meeskond, kes võistles „Kalevi“ väljal Tallinna garnisoni koondatud meeskonnaga 22. VI. s. a.

Tallinna garnisoni ja Inglise meriväelaste vahelised kergejõustiku võistlused.

23. juunil s. a. „Kalevi“ väljal korraldatud meid külastavate Inglise meriväelaste ja Tallinna garnisoni vahelistel kergejõustiku võistlustel saavutati järgmised tagajärjed:

100 mtr. jooksus — 1) veltv. Kesküll, pion. pat. — 11,7; 2) noor Kiihlberg, pion. pat. — 12; 3) Green (Inglise) — 12,8.

Kaugushüppes hooga — 1) kdt. Stamm, sv. üh. õp. — 5,40; 2) v.a.o. Miller, sv. üh. õp. — 5,39; 3) v.a.o. Leies, sv. üh. üp. — 5,39.

Kuulitõukes (7,257 kg.) — 1) veltv. Blumberg, sv. üh. õp. — 11,92; 2) rm. Luuk, side pat. — 11,29; 3) noor Tipner, pion. pat. — 11,10.

400 mtr. jooksus — 1) veltv. Kesküll, pion. pat. — 53,2 (uus Tal. garn. ja kaitseväge rekord, vana — 53,5, ka Kesküll oma); 2) Ellwood (Inglise) — 54,7; 3) v.a.o. Uudelt, sv. üh. õp. — 56,5.

Kõrgushüppes — 1) v.a.o. Juurikas, sv. haigem. — 1,70 (uus kaitseväge rek., endine — 1,65, rm. Nuude); 2) S. S. Cowie (Inglise) — 1,65; 3) veltv. Kesküll, pion. pat. — 1,60.

1500 mtr. jooksus — 1) kdt. Jaanus, sv. üh. õp. — 4:35,7; 2) rm. Öige, pion. pat. — 4:40,7; 3) n.a.o. Niit, pion. pat. — 4:48,8.

Teatejooksus 400+400+400+200+100 — võitis Eesti, koosseisus: v.a.o. Miitel, v.a.o. Uudelt, veltv. Kesküll, noor Kiihlberg, ja v.a.o. Miller.

Jalgpalli võistlused Inglise meriväelastega.

22. ja 23. juunil s. a. korraldati „Kalevi“ väljal meil külas viibivate Inglise meriväelastega kaks jalgpalli võistlust: esimene — Tallinna garnisoni väeosade koondatud jalgpalli meeskonnaga ja teine — meie meriväelastega. Mõlemad võistlused võitsid külalised: esimese — 1:0 ja teise — 6:1. -i.

Sport soomusväes.

23. skp. kell 15 peeti 2-se soomusrongide rügemendi ja Baltiski linna „Bevetesso“ jalgpalli meeskondade vahel kohalikul spordiplatsil revansh-võistlust, kuna eelmine kohtamine rügemendi meeskonna võiduga 1:0 lõppes. Mäng, mis viimasel poolajal õige elav oli, lõppes viigi peal 3:3. Poolaeg — 0:1. Võistlusel mängis sõjaväe orkester. Kohtunikuna toimus rahuloldavalt noor-leitnant Kullamaa. P-k.

Ametlikud teated.

Määratakse teenistusse: Reservi kapten Hans Rebanc — Piirivalve valitsusse, arvates 15. juunist s. a.

Nimetatakse: 1. jalgväe rügemendist kapten Eduard Vilde — Narva Sõdurite kodu vanemaks, arvates 6. juunist s. a.; Tallinna sõjaväe haigemajast sanitäär-leitnant Hans Lesthal — sama haigemaja apteegi juhatajaks, arvates 1. juunist s. a.; Tallinna sõjaväe haigemajast farmatsoit Johannes Kansvei — Sõjaväe Keskapteegi ülemaks, arvates 1. juunist s. a.

Vilakse üle teenistuse huvides ja nimetatakse: 7. jalgväe rügemendist major Eduard Ahmann — Kindralstaabi käskudetahtjaks ohvitseriks, arvates 6. juunist s. a.; Ratsarügemendist leitnant Evald Ant — Sõjaväe korraldusvalitsusse, arvates 1. juunist s. a.; 10. jalgväe rügemendist leitnant Edgar Jösberg — Merikindlustesse, arvates 1. juunist s. a.;

Peipsi laevastiku divisjoni meriväe noorem-leitnant Albert Jürisson — Merilaevastiku divisjoni, arvates 1. juunist s. a.; Merijõudude staabist meriväe noorem-leitnant Herbert Paalman — Peipsi laevastiku divisjoni, arvates 1. juunist s. a.

Loetakse majandus-administratiiv kutselliiki üleviiduks: Kapten Eduard Vilde — Narva sõdurite kodu vanem; leitnant Edgar Jösberg — Merikindlustest; leitnant Aleksander Mikker — Sõjaväe varustusvalitsusest.

Arvatakse reservi: Ajapikendusel olev noorem-leitnant Hans Paris, arvates 10. juunist s. a.; registreerimisele ilmunud lipnik Alfons Lusenber, arvates 6. juunist s. a.

Arvatakse reservi omal palvel: Tartu maakonna rahvaväe ülema asutusest noorem-leitnant August-

Kapten Teder'it süüdistati selles, et tema, olles 16. väljapatarei ülemaks, 1922 aasta jooksul meelega kokkuseadisi 3 väljamõeldud sisuga dokumenti, eesmärgiga kroonu raha äratarvitamist ebaõiglaselt tõendada, kuhu vale andmed paigutas, nagu oleks tema hobuste toitmiseks kodanikkudelt ristikheinu ostnud, kuna tegelikult neilt aga patareis saadud olid kaerad.

Need valesisulised dokumendid varustas kapten Teder patarei pitsatiga ja oma allkirjaga ristikheinte vastuvõtmise üle ning saatis nad väljamaksmiseks 3. suurt. rügemendi majanduse jaoskonda, kus võrnilikud müügiarved tehti ja rahad väljamakseti.

Kohtus ei tunnistanud kapten Teder ennast süüdi, vaid seletas, et tema need ebaõige sisuga dokumendid välja annud sõjaministri pvk. nr. 356 — 21 a. ja 71 — 1922 a. valesti arusaamise tõttu.

Kohus leidis, et kapten Teder temale süüks pandud teod tõesti toime pani, kuid mitte selleks, et heinte ostmiseks assigneeritud riigi raha äratarvitamist omakasupüüdvalt ebaõigelt tõendada, või mõneks muuks seadusevastaseks otstarbeks, vaid

ainult sellepärast, et tema eksis mainitud sõjaministri päevakäskudest arusaamises ja arvamisel oli, et kaerad, mis nende päevakäskude loal heinte asemel ostetud, ka heinteks arvestada ja heintena näidata tulevad.

Kohus leidis Tederi süü selles seisvas, et tema mitte küllaldaselt asja sisse ja nende pvk. mõttesse ei süvenenud, neid liiga pealiskaudselt võttis, ega nende õige tõlgitsemise kohta ülemuselt seletust ei palunud, milleks temal küllalt võimalusi oli.

Asudes kohtualuse tegude omaduste kindlakstege misele ja temale seadusliku karistuse määramisele, leidis kohus, et selle süü eest — hooletuse tõttu vale teadete andmine ülemusele ettekannetes, — on seaduses ette nähtud noomitus teenistuslehte kandmisega ehk 3 kuust kuni 1 aasta mahaarvamine teenistustajast, või ametist eemaldamine, missugused karistused aga sõjaväe nuhtlusseadustiku järele sõjaväelaste kohta asendatakse distsiplinaarse karistusega.

Ülaltoodud põhjustel mõistis kohus kapten Teder'ile noomituse, mille asendas distsiplinaar määrustiku põhjal märkuse avaldamisega. V. T.

Kroonika.

Inglise meriväe esitaja Balti riikides ja Skandinaavias — meriväeliseks esitajaks ka Saksamaal.

Inglise meriväe kapten Vion de Malpas Egerton, kes 1923 a. veebruari kuust saadik Põhja-Euroopa riikide juures Inglise meriväe esitajaks on ja kelle alaline asukoht oli tänini Helsingis, on nüüd ühtlasi ka Inglise meriväeliseks esitajaks Saksamaale nimetatud ja ta alaline asukoht on nüüd Berliinis. Asukoha muutusest hoolimata jääb kapten Egerton endiselt Inglise meriväeliseks esitajaks Eesti, Soome, Läti, Poola ja Skandinaavia riikide juurde edasi; ainult Hollandi meriväe esitus läheb kapten Egertonilt ühe Inglise Pariisi meriväe esitajale.

J. A-n.

— Sõjaminister kindral J. Soots viibib 25. juunist kuni 25. juulini puhkusel; tema kohuste täitjaks on välisminister K. R. Pusta.

— 1. detsembril langenud kadettide mälestuseks sõjaväe ühendatud õpeasutuse ruumides ülesseatud mälestustahvli pidulik avamine oli 23. juunil. Tahvel on mustast marmorist, kuhu sissegraveeritud langenud kadettide nimed kuldsete tähtedega: Aleksander Tomberg, Aleksander Teder, Arnold Allebras, August Udras. Avamisest võtsid osa: ühend. õpeasutuste ohvitserid, kadetid, hulk eraisikuid, kokku umbes 500 inimest. Vaimulikku talitust pidas õp. F. Stockholm. Sõjaväe ühend. õpeasut. ülem kolonel Rink tuletas omas kõnes meele l. dets. sündmusi ja vabastas mälestustahvli kattest. Õpeasutuse ohvitseride kogu nimel pani pärja kol.-lt. Lõhmus, ohvitseride kursuse nimel kapten Krikman.

— Vabadussõjas langenud sõdurite mälestus-samba nurgakivi panek Antsla alevis sündis 21. juunil. Mälestussammas läheb ümarguselt maksmata 400.000 m., millest üle poole juba koos. Samba kavandi valmistas kunstnik J. Raudsepp. Avamine sünniks septembri kuul.

— 23. juunil kukkus Lasnamäe aerodroomil õpelenule tõusnud n.-leitnant Edmund Rökk aparaadiga

Sõjamäe rappa. Lennuk purunes ja lendur sai raskeid vigastusi, mis õnneks mitte elukardetavad pole. Õnnetuse põhjused selgitamata.

— Vab. Valitsus kinnitas seaduse aktiivteenistusest vabastatud kaitseväe ohvitseride vormi kandmise aluste ja korra kohta. Vormi võivad selle järele kanda Vabariigi Valitsuse loaga — kõik kindralid, vanemohvitserid (riivis rügemendi ülemast, väljaspool riivi valitsuse ülima abist alates) ja vabaduseristi kavaleerid, kes aktiivteenistuses vähemalt 25 aastat olnud. Vormikandmine on keelatud era-, riigi- või omavalitsuse teenistuse kohuste täitmisel olles ja väljamaal viibides.

— Side pataljoni jalgpallimeeskond võitis Jaani-päeval Rakvere garnisoni meeskonda 6:1.

— 28. juunil avati Äksis vabadussõjas langenud sõdurite mälestussammas, mis valmistatud kunstnik V. Melnik'i kava järele. Maksmata läks mälestussammas üle 400.000 marga, millest 300.000 marga ümber juba koos.

— 27. juunil suri Eesti panga direktor Tõnis Vares. Varemalt oli Vares rahaministriks, saadikuks Venemaal ja riigikohtu liikmeks ning abiesimeheks. Teda loeti üheks paremaks rahaasjanduse tundjaks Eestis.

— 22. juunil suri Tartu ülikooli geoloogia professor Dr. Hendrik Bekker, kellega noor Eesti teadus kaotas ühe oma lootusrikkama jõu.

— Suvekuudel peetakse nädalas kaks valitsuse koosolekut senise kolme asemel.

— 28. ja 29. juunil peeti Haapsalu 3. Läänemaa laulupidu, mis korraldatud Haapsalu mudasupeluseasutuse 100-aastase juubeli puhul. Osa võtsid 46 laulukoori 1649 lauljaga ja 6 pasunakoori 91 mängijaga.

— Käesolev suvi on eriti rikas ülekihelkondliste laulu- ja muusikapäevade poolest. Neid on senini peetud Kanepis, Rõuges, Rāpinas, Vastseliinas, Türi l. jne. Nagu näha, sammub siin Lõuna-Eesti eesrinnas.

— 25. juunil andis Eesti saadik Hellat oma volitused ära Ungari riigivalitsejale. Peeti soojad tervituskõned.

— Asunikku liit esines märgukirjaga põllutööstusministrile, milles tähelepanu juhatakse mitmesuguste asunikku ellu puutuvate küsimuste peale.

— Politseipeavalitsuse ülem tegi ringkirjalise korralduse, et kõik politseis teenivad isikud peavad sügiseks Eesti keele nii sõnas kui ka kirjas täielikult ära õppima. Sügisel korraldatakse sellekohased katsed.

— Jaanipäeval, 24. juunil avati pidulikult kodumaa kõrgema mäe tipule, Munamäele, ehitatud uus vaateorn, mis ehitati Võru maakonnavalitsuse ettevõtte ja haridusministeeriumi toetusel. Torn on 9 silda kõrge.

— Vab. Valitsus kinnitas riigiteenistuse seaduse § 42 käsitamise juhtnõõrid, mis käsitavad riigiteenijate

teenistusest vabastamist juhtumistel, kui tema teenistusse jäämine riigihuvidele kahjulik on.

— 21. ja 22. juunil peeti Kuressaares esimest üleriiklist tuletõrje peameeste päeva, millest üle 50 esitaja osa võttis.

— 5. kuu jooksul on Eestist väljaveetud 100.974 puuda võid. Eelmise aastaga võrreldes on või välja vedu suurenenud 2,6 korda. Samuti on tuntavalt suurenenud ka munade väljavedu. Eesti või hind avaldab tõusmise tendentsi. O. K.

Küsimused ja kostused.

Küsimus nr. 58. R. T. nr. 149—1924 a. avaldatud Kaitsev. pensiooni seaduse § 13 järele arvestatakse omavalitsuse- ja riigiasutustes teenitud aega kui teenistust administratiiv kohtadel. Missugused kohad nimelt kuuluvad selle alla ja kas kooliõpetaja amet vallakoolis kuulub siia hulka?

Vastus: Arvamised selle küsimuse suhtes on lahkuminevad. Asi on praegu Riigikohtus otsustamisel.

Küsimus nr. 59. Kas riigi- ja omavalitsusteenijate pensiooni sead. § 7 äranäidatud vanusaastad on kaitseväelaste kohta mõõduandvad?

Vastus: Ei ole.

Küsimus nr. 60. 1) Sõmini ksk. nr. 85 s. a. lisanud Jalgväe määrustiku I osa muudatustes on selgusetuks jäänud, kuidas tuleb sõduril tervitada väljaspool rivi, relva rihmal kandmise ajal: kas tuleb pea pööramisega ka parem käsi mütsi äärde tõsta, või hoida käed liikumata allalastult?

2) Kas tuleb praktiliselt tarvitusele võtta end. Vene sisekorraldus määrustiku § 58-s ettenähtud auandmine — tervitus Vabadussõjas langenud kangelaste ausammastele?

Vastus: 1) Tervitamine väljaspool rivi, rihmale võetud püssi juures, sünnib nii nagu relvatagi.

2) Mis puutub Vabaduse sõjas langenud kangelaste ausammastele auandmisesse, siis arvesse võttes, et meil ametlikult maksev on senini Vene sisemäärustik, tuleb ausammastele auandmist põhimõtteliselt jaatada, kuna iga üksiku ausamba äramääramine, millele au tuleb anda, kuulub kohaliku garnisoni ülema võimkonda.

Küsimus nr. 61. Jalgväe määrustiku 1-se osa (uus redaktsioon) § 78 määrab kindlaks tervitamise viisid relvata, kuna § 87 kindlaks määrab tervitamise viisi relvaga ainult rivil. Kuidas tervitab üksikult liikuv ehk paigal seisev sõdur, kui relv rihmal on: kas tõstab parema käe tervituseks üles, või tervitab nagu rivil?

Vastus: Tervitamine väljaspool rivi, rihmale võetud püssi juures sünnib, nagu seda ka Jalgv. määrustiku § 87-st järeldada võib, niisamuti nagu relvatagi.

Küsimus nr. 62. Teenisin ajateenijana 26-st veebruarist 1923 a. kuni 3. septembrini 1924 a., millal üleajateenistusse jäin, ja sain samal päeval R. T. nr. 139—1922 a. avaldatud tabel nr. 1. järele 1-se teenistuse aasta 1-se poole eest jalanõud ja ihupesu kätte. Riigi Teatajas nr. 45/46—1925 a. § 62 on öeldud, et 1924 a. jooksul R. T. nr. 139—1922 a. tabel nr. 1 järele väljaantud varustus läheb sõduri omanduseks 1-st jaanuarist 1925 a. Kas loetakse 3. septembril 1924 a. minule väljaantud jalanõud ja ihupesu minu omanduseks, või pean nad tagasi andma?

Vastus: R. T. nr. 45/46—1925 a. § 62 põhjal lähevad nad isiklikeks omanduseks.

Küsimus nr. 63. Kas on maksvad sõjaministri käsikirjad nr. 277—18.VII. 23 a. ja nr. 391—2. VII. 21 a.?

Vastus: On niivõrd, kuivõrd nad ei ole muudetud hiljem väljaantud seaduste ja seadlustega.

Küsimus nr. 64. Missugune vahe on nimetustel: „tehnik-nooremleitnant“ ja „nooremleitnant... tehnik“ (vastavalt oma erialale—Sõmini ksk. nr. 277—23 a. ja nr. 391—21 a. järele)?

Vastus: Endise Sõjaväe tehnikakooli lõpetajad omasid põhikirja järele igaüks oma erialal nimetuse „sõjaväe tehnik“, ehk hiljem — „sõjaväe tehnik“, mis ei ole mitte mingisugune teadusline aukraad, vaid sõjaväe kutseliigi nimetus, nagu seda on „jalgväe“ ohvitser, „suurtükiväe“ ohvitser jne. „Tehnikeri“ nimetusel on aga hoopis ise mõiste, ning seda nimetust võib tarvitada ainult inseneeride, arhitektide ja tehnikute kutseõiguse seaduse piirides (vaata R. T. nr. 33/34—1923 a.).

Küsimus nr. 65. Missugusesse väeliki kuuluvad end. Sõjaväe tehnikakooli lõpetajad ohvitserid, kes on lõpetanud: a) suurtüki ja pürotehnika osakonna ja b) kõik teised osakonnad, mis Sõmini ksk. nr. 391—21 a. loetletud on?

Vastus: Neid tuleb lugeda tehnilise väe ohvitseride kutseliiki, kui nad vastavad teenistuskäigu seadluse § 16 märkus 1-se tingimistele. Muudel juhtumistel on küsimus praegu veel lõpulikult selgitamata. Kutseliikide komplekteerimise korra kohta seni eriseadlust ilmunud ei ole.

Küsimus 66. Kas on majoril, kes pole mitte otsekohene ülemus, õigus nõuda õppuse juhatajalt ohvitserilt auandmist komandoga meeskonnale: „valvel“, või aitab sellest, kui õppuse juhataja teda kui vanemat, üksinda tervitab?

Vastus: Vene sisemäärustiku § 57 on niisugune auandmine küll ettenähtud, kuid meieaegset lühikest teenistusaega arvesse võttes, kus iga minut kasulikult peab äratarvitatud saama, ja arvesse võttes ka sellesama määrustiku § 62, kus samuti juba mõnesugustel õppustel (taktikalised ja manöövid) auandmist üldse ei nõutagi, — tuleks meil, tähelepanes praeguseid olusid, õigeks pidada igasugustel õppustel oleva väeosa juhatajalt nõuda, et tema komandoga: „valvel!“ ainult oma otsekohest ülemust tervitaks. Teisi § 57 ettenähtud vanemaid ohvitseri tervitaks väeosa juht üksinda, väeosa tööd segamata, käe mütsi äärde tõstmisega. Seesama nõue võiks ka väeosa sõduritest juhtide kohta maksta.

Kategoorilisi reegleid praegu anda ei saa, kuna seadusliste juhtnõõride ja nende tegeliku käsitamise juures teatavad lahkuminekul on tekkinud ja uued määrused aga senini veel seaduslikult sanktsioneeritud pole.

Kaitseliitlane.

Spordi tähtsusest.

Kehalisel kasvatusel on igal ajal suur tähtsus olnud. Ürgaja inimene oli alatasa loodusega võitluses, et enese olemasolu kindlustada. See arendas teda füüsiliselt ja tahteliselt tugevaks. Iseäranis suurt rõhku panid kehalise kasvatus peale vanad kreeklased ja roomlased. Nende koolide ülesanne oli lapsi täiuseni väljaarendada—nii vaimliselt kui kehaliselt. Selleaegsete kirjanikkude ja ajalooteadlaste kirjutustest leiame kujukaid kirjeldusi spordivõistluste kohta. Nad pidasid võitjaid suurteks kangelasteks, kellele riigis teatavad eesõigused anti. Ka nende sõjaväes oli kehaline kasvatus tähtsal kohal. Püüti sõdurit igakülgseks ette valmistada. Ka praegu on paljude maade sõjavägedes kehaline kasvatus kõrgel järjel. Iseäranis suurt poolehoidu on ta leidnud Inglismaal, Prantsusmaal, Ameerikas, Soomes, Skandinaavias ja veel paljudes teistes riikides. Seal hinnatakse kehalist kasvatust kui tervise, kõlbluse ja riigikaitse tegurit. Igal aastal korraldatakse seal kaitseväge esivõistlusi kõigis spordi alades, milledest nii ohvitserid kui sõdurid rohkem osa võtavad. Ka haritlaste klass, nagu professorid, õpetajad, arstid jne. on seal suure spordi pooldajad. Peale selle on paljudes eelpool nimetatud riikides omad kõrgemad õpeasutused kehalise kasvatusel alal, kus ettevalmistatakse kaitseväge ja seltside spordiõpetajaid, spordiartiste, spordiajakirjanikke jne. Seal toimetatakse ka teaduslisi uurimisi ja katseid kehalise kasvatusel alal, mis on suurepäraseks materjaliks edaspidises töötamises ja kehalise kasvatus juhtimises.

Mitmed neist riikidest, arusaades spordi kasut kaitseväes, on veel kaugemale läinud. Nad on teda kaitsevärke viinud, kui sunduslist ainet. Samuti tuleks ka meil teha.

Ameerika sõjajuhtkiri ütleb spordi kohta: „Sport nõuab kõrgel määral vaimlist pingutust, arendab osavust, keha üle valitsemist ja annet, et lihaste jõudu õigel momendil kiire otsustamisega maksta panna. Ta kasvatab ka julgust, südidust, külma-verelust ja enesusaaldust. Mitme spordi haru eesmärgiks (poks, maadlus) on vastase võitmine, kes oma ajusid ja jõudu samuti pingutab. See teeb spordi iseäranis tähtsaks sõjaväele, sest ta arendab sõja-

väelastes tahet ja annet tõelisele võitlusele. Kehalise üleoleku tundmine äratab tungi vaenlase juurde minna ja teda võita. See ürgajaline loomusund viib inimest võitluse palavikus rohkem edasi, kui lootus oma relvade ehk abiväe peale“.

Mis on sport? Sport on võitlus. Võitlus vastasega, võitlus loodusega, võitlus igaühega, kuid alati ja kõige rohkem enesega. Mis on sõdurile ja kaitseliitlasele tähtsam kui see? Ei otsusta üksi relvad ja masinad võitu, vaid ka mehed, kes võidelda oskavad, kes kehaliselt ja vaimliselt tugevad. Keha peab nii tugev, nii osav, nii vastupidav, ühesõnaga—nii harmooniliselt arendatud olema, et ta vaimu käsku suudaks täita ja temale tööriistaks oleks. Vaimu peab valitsema tahe, tugev tahe, mis nõrgale „ma ei suuda rohkem“—vastu seab võiduka „ma tahan aga.“

Kes seda suudab, kes seda ise on läbi elanud, see paneb ka võitluses enese „mina“ maksuma. Kes seda õppinud pole, ei ole õigustatud sõduri ega kaitseliitlane nime kandma.

Nende omaduste arendamiseks on sport kohasem abinõu.

Niisugused on vaated ja arusaamine spordist eelpool nimetatud riikides. Meil on sport paarkümmend aastat vana ja ainult viimastel aastatel on ta iseäranis hoogu võtnud. Ka meie kaitsevärke on ta omad noored juured ajanud. Spordist hakatakse aru saama. Tarvidus tema kui tervislike, kõblise ja riigikaitse teguri järele tõuseb päev-päevalt.

Sport on meil peaaegselt füüsilise jõu ja osavuse arendamiseks. Sellest on praeguse arusaamise järele küllalt. Kuid asi on hoopis teisiti. Ilmasõda ja meie vabadussõda on meile mit õpetanud. Nad on meile näidanud, et sõduril tuleb sagedasti üksi lahingus viibida, mil ta ainult enese peale peab lootma, sest harva on juht lähedal, kes teda julgustaks. Sellepärast peab sõdurit teistiti kasvutama. Rohkem kui enne peab tema loomuse ja tahte arendamise peale rõhku panema. Seda aga ei saa meie ei marsimise, laskmise ega teiste sarnaste abinõudega kätte, vaid meie peame õpilasele ülesandeid andma, mis tema tervet isikut (vaimlist ja füüsilist) tegevusse paneb. Niisuguseid ülesandeid leiame spordis.

A. Veiss.

Noorsoo kasvatus maakaitse seisukohalt.

(„Sõdur“ Nr. 20 s. a. — järg)

II.

Niisuguse tundealuse tähtsam ehitaja on loomulikult kodu, kuna teise ja kolmandama täielikult ühevärtusliku tegurina kool ja kaitseväge esinevad. Jättes käesolevas artiklis koduse kasvatus puutumata, ütleb autor, et kool peaks selle aluse looma, mille päale hiljemini kaitseväes ehitus püstitatakse. Üldiselt oleks see koolisunduse tõttu kergesti läbi viidav.

Artikli autor võtab selle järele läbivaatusele isamaalise kasvatus võimalused koolis, ning leiab, et kõige tähtsam abinõu selles suhtes on ajalugu. Kuid tähendab juba alguses, et, kahju küll, ei täida praegused õperaamatud sellel alal isegi väiksemaidki nõudeid. Praegu keskkoolides ja seminariides tarvitusel olevas Soome ajalooos on Soome iseseisvusele ainult kaksteist lehekülge pühen-

datud, vabadussõjast kõneldakse kolmel leheküljel kuna Eesti ja Karjala vabaduse võitlused paari reaga puudutatud. Selle vastu on isegi veel 1921 a. trükitud ajaloo õperaamatus Vene keisrite pildid olemas.

Seisukorda pildistav on ka see asjaolu, et Helsingi ülikoolis puudub Soome ajaloo õpetool. Põhijamaade ajalooos on Soomele tagasihoidlik osa määratud, kuna seda ainet rahvakoolist kuni ülikoolini Rootsi seisukohast vaadatuna käsitatakse. Uue aja nõuded on hoopis tähelepanemata jätud.

Artikli autori arvamine järele tuleks ajaloo õpetus koolides täielikult uuele alusele seada, käsitades ajalugu Soome vaatekohast nõnda, et noorsugu õpiks isamaad ja rahvast armastama ning vaatama venelaste, kui igavesti vihatud võimu päale ning lugema teisi rahvaid, alates Rootsigast, võõrasteks.

Kogu ajalugu tuleb Soome ja Vene rahvaste vastolu silmaspidades käsitada. Venelaste elajalikkust ja toorust tuleb ette tuua ja seletada ning sellele vastu seada esiisade truuust oma maa vastu. Eriti tähtis on, et rahvakooli õpilased hõimurahvaste ajalooa tutvuneks. Juba lastele tuleb selge käsitus anda endisest ühtekuuluvast Soome hõimkonnast ja tema suurtest asumise aladest ning leida ja seletada neid põhjuseid, mis seda hõimkonda niisuguseks killustasid, nagu ta praegu on. Eriti palju aega tuleks ohverdada ajaloo õpetamisel Soome iseseisvuse võitlustele, Eesti vabadusvõitlustele ja Karjala õnnetumalt lõppenud vabaduse katsele. Bolshevism tuleb Venena esitada ja määraandlik aine venestatuna.

Need oleks üldjooned, arvab autor, ajaloo õpetamisel, mis kasvataksid noorsoos isamaa armastust, paindumata venelaste vihkamist ning kõikumata — kaitsetaht.

Kui noormees kaitsevää teenistusse astub, on ta just selles murrangas, kus temale isamaalises kasvatuses viimane „võitlus“ tuleb anda. Vaatamata sellele, et teenistuse aeg äärmiselt piiratud, peab kaitseväge siiski päälle puht-kutseala ka kasvatuses asutus olema. Ja seda tähtsam on see asutus kasvatuses suhtes, mida põhjalikumalt ohvitserkond isamaalikult hingest läbiimibunud ja teadmiste ning hariduse poolest oma ülesannete kõrgusel seisab.

Ohvitser peab sel põhjusel mitte ainult ohvitser puhtkutseliselt olema, vaid ka pedagoog, noorsoo kasvataja ja moraalses mõttes. Sõjalik kasvatus ja isamaaliku hinge ning kaitsetahte loomine, need on ülesanded, mille päälle praegusaja ohvitser eriti tähelepanu pöörama peab, ja seda oskust peab temale algusest peale õpetatama.

Mis puutub n. n. „punase“ aine kasvatuses kaitsevääs, siis on see niisugusele ohvitserile, kellel puudub kasvataja pilk, ülejõu käiv ülesanne. Tuleb tähelepanu, et noori tuleb väeosadesse niisugustest rahvakihtidest, kus sõjaametkonda aastataid kestnud kihutustöö tagajärjel otsekohe vihatakse. Niisuguse materjali kasvatamine maakaitsejateks esitab ohvitser- ja allohvitserkonnale suured nõudmised, ja selles suhtes on juba kardinaalvigu tehtud, missugused vead kõige kiiremalt tuleksid parandada.

Sõjaväe teenistuskohulise mehega aulandavalt ümberkäimine lisab rahva hulgas viha kaitsevää vastu, eriti sellele kihil seas, kes kaitsevääle päälle juba praegu hää silmaga ei vaata. Niisuguse ümberkäimisega ei saavutata midagi, ning kõige vähem distsipliini. Mees, kellega alandavalt ümberkäidud, käib, tõsi küll, pea norus, kuid kibe viha südames, mis soodsal hetkel väljapääsu otsib.

Sellega on rahvaõpetuse alal ohvitserkonnal tänuvõimalus isamaalist kasvatuses tööd teha. Need põhiaated, mida käesolevas artiklis koolide suhtes ajaloo õpetusel soovitatud, tuleb autor, on just kaitsevääs kergesti teostatavad. Kahju ainult et kaitsevää valgustuse töö juhatus ja sama vähe koolide ülevalitsus asja õieti taibanud pole. Mitte ajaloolist esteetikat, vaid isamaalist kihutustööd vajab kaitseväge, sest soomlase tundeelu on sedavõrd raske loomulik, et selle liikuma panemiseks ja tema mõtete määratud radadele juhtimiseks tuleb võimukaid võtteid tarvitada. Soomlase vaim on kahtlev, eriti selles suhtes, mida „härrad“ kõnelevad, sellepärast peab õpetaja end õpetatava seisukohale asetama ja nõnda kõnelema, et kuulaja kõneleja mõttekäiku automaatselt jälgiks.

Eriti tuleb „punase“ aine kasvatamisel äärmiselt kõige piinlikumat taktitunnet väljendada. Päälle selle tuleb hoida klassi jaotuse eest, — ei tohi olla „burshuisid“ ega „töölisi“, vaid neid mõlemaid kokku liitma.

Niihästi koolis, kui ka kaitsevääs, tuleb ajaloolise kirjanduse tundmist laiendada ja levitada.

Kaitseliitudel on enam kui kellegil muul kohustus, n. ü. „süsi hõõgumas“ pidada. Kaitseliit peab suurema auga suurtuguseid traditsioone alal hoidma ning kaitseliidul, kuhu täisväärtusliku mõõgamehena poisikeseeas viibivad noorukesi vastu võetakse, on tänuvõimalus noorsoos sõjalisi ideale istutada ja sellega rahvast, sõjarahvast, selle sõna kaunimas mõttes, kasvatada.

Isamaalise vaimu loomises on Lutheruse usu kirikul alati suured teened olnud. Mitte ainult selles, et usk moraalse elu süvendajana noorsoo kõdunemist takistanud on, vaid ka selles mõttes, et usk on õpetanud end ohverdama armastusest isamaa ja rahvuse eest. A. R.

Mälestusi vabadussõjast.

Poisikese kangelaslik surm.

Arnold Kõiv.

Veretav päikeseketas vajus metsapalistuse taha, kust tuulehoog värsket vaiguaroomi laiali kandis. Jõelt tõusev rõske udulinnik mattis pajupuhmad ja luha lillerikka vaiba. Metsaveerult roomas salalik hämarus, valmistudes siidipehmesse kaissu haarama kogu ilma.

Oli vaikne.

Olime sõbraga teinud väsitava jalutuskäigu, mille vältel jutt ainult ühe aine ümber koondunud: kõnelesime vabadussõjast ja sellega seotud üleelamusist, milledest kummalgi, kui proovitud lahingumehel, puudust polnud.

Nüüd sammusime sõnatumalt, kuulates saabuva õõ hääli.

Äkki kostis eemalt kõrgustikult, kus mustasid külahooned, hõbeselge laul, mida mitmekordselt kajastas kogu metsamüür.

„Isamaa ilu hoieldes, vaenlase vastu võideldes varisesid vaprad vallad.“

„Isamaa ilu hoieldes...“ ümises mu seltsiline järelmõtlikult, nagu akkomponeerides luha kohal huljuvale laulule.

Puie all valitses hämarus, milles heredalt valendasid sirged kasetüved kui küünlad. Ootamatult kommistasin mingil haljal, pikergusel künkakeel.

— „Seisa“, lausus seltsiline, mu varrukast kinni võttes, „siinsamas ongi mälestusmärk ühest isamaa paremast lapsest.“

— „Kus?“ imestasin ma.

— „Siin“ — vastas sõber künkale näidates.

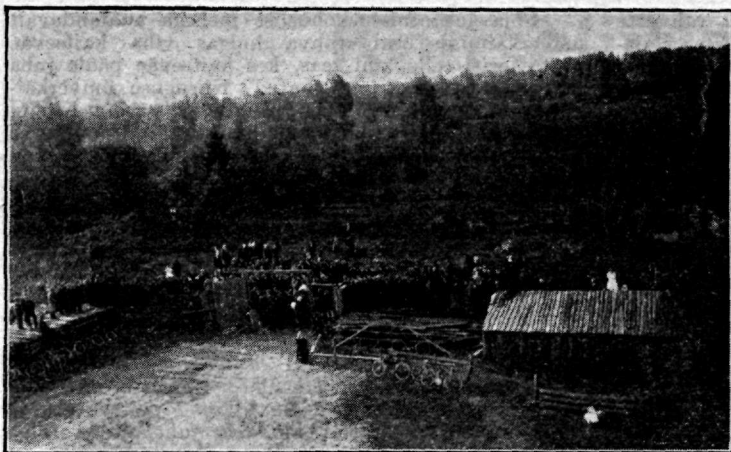
Vaatasin terasemalt ja märkasin, et see, mida ma suureks mättaks pidanud, on — roheline, turbaga ümbritsetud kalmuküngas, kuhu hoolikad käed istutanud helga lilli.

— „On siia maetud keegi?“ küsisin.

Sõber noogutas jaatavalt.

— „Mees või naine?“

— „Poisike... Aga kuula, ma seletan lähemalt.“

*Rapla
malevkonna Kehtna
kompani.*

*Jalgratta võidusõit.
Stardist ärasaatmine.*

Seltsiline istus kalmukivile, ma tugesin ta kõrvale ja siis kuulsin liigutava loo, mille kangeline puhkas siin mulla all äratamatut und.

— „Nagu tead“, — algas mu sõber, „opereerisin sõjapäivil oma rooduga siin ümbruses. See maakoht, kui mu sünnipaik, on mulle hästi tuntud, mis tõttu mulle õnn alati naeratas mu ettevõtetes. Sellepärast loomulik, et kaotasime pikapäale iga ettevaatuse. Kuid siinsamas külas sain õpetuse, mis nagu käega pühkis mu tuuleliikkuse.

Seisime tookord kilomeetrit viis siit eemal. Arvasime umbkaudu, et see küla vaenlase poolt vallutatud on, kuid kindlad teated puudusid. Seepärast otsustasin ühel õhtul kaasa võtta kümme meest ja luurama minna. Mõeldud — tehtud.

Hiilisime hämarikul külla, ei leidnud siin ühtegi vastast, ja otsustasime siin hommikuni puhata. Kuid hommikul oli juba hilja lahkuda, sest süttiva koidu valgusel nägime, kuid küla hiilides lähenes punaväe ratsasalk. Püüdsime metsa taganeda, aga kaotasime kaks meest ja olime sunnitud hoonete vahel varju otsima: vaenlane oli küla täielikult ümber piiranud.

Ainus pääsemise võimalus oleks, kui saaks sõna saata pääjõududele, aga see näis võimatuks: igauks, kes nina varjupaigast välja pista sõandas, võeti ägeda tule alla. Õhtupoolikuni vältas niisugune hull seisukord ja kõik lootused jäid ainult veel öö päästva pimeduse pääle.

Sõdurite meeleolu langes. See tegi mu meele nii kibedaks, et ma enam väljakannatada ei suutnud.

— „Mehed“, — lausisin kindlalt, kui päike alla poole kalduma hakkas: „Mehed, pää püsti! Hämarikuni toon abi ehk ei tule ise enam tagasi.“

Korruga kuulen tasase lapsehääle:

— „Ohvitseri-härra...“

Pöördun ringi, näen — umbes 13—14 aastane poisikene seisab arglikult, just kui häbenenud, mu ees ja otsib kogeledes sõnu.

— „Noh?“ küsisin.

— „Teie, kuulsin, tahate hiilida rooduni?“

— „Seda küll, mu poisu.“

— Aga... ma mõtlen... see on raske.“

Naeratasin tahtmatult — nii usutlev ja truusüdame line oli ta silmade vaade.

— „Lubage, et ma... et ma teie asemel ise...“ Arvasin, et olen valesti kuulnud.

— „Mis? Sina — sina tahad abi tooma minna?“

— „Jaa... Vaadake ma mõtlen — poisike võib hõlpsamini läbipääseda, kui ohvitser...“

— „Tõsi, tõsi“, hüüdsid lähedalolevad sõdurid. „Ja mis nad lapsele ikka teevadki? Tõsi, poiss, tõsi.“

Ma kõhklesin.

— „Aga su vanemad, mis ütlesid need?“

— „Ema — see on surnud, ja isa — teie roodus sõduriks...“

Vaatasin kaheldes poisit otsa. Kunagi ei unusta ma ta pilku. Nii palju uhkust, nii palju vääramatut julgust teekis ta silmis, kui hüüdis erutusest väriseval häälel:

— „Ja, see on ju — vabadussõda.“

* * *

Mu sõber peatas.

— „Ning siis?“ kiirustasin ma põnevalt.

— „Siis“ — jatkas sõber tasa, „siis ta läks...“

Kuulsin, kuid kahvatanud sõdur mu kõrval sosistas midagi, mis kõlas kui palve... Nii möödus meie meelest igavik.

Äkki tõusis kära metsa serval. Karjuti läbisegi, raginal hakkas tööle automaatpüss.

— „Otsas!“ hoigas sõdur mu kõrval.

— „Otsas!“ kordas keegi masinlikult mu taga.

— „Otsas!..“ sosistasin minagi, võttes mütsi pääst kui surnut austades. Teised järgisid mu eeskujule.

Vähehaaval vaikis kisa, vaikisid paugud. Ja endine sügav rahu valdas metsa, nurme ja võsa. Aga minu hinge ei tulnud rahu. Tund kadus teise järele, õhtuvarjud laienesid üle maa, mina aga istusin tuimalt, võimetu midagi ette võtma.

Ning siis algas ümberringi ootamata põrgumürgel: kõrvulukustav laskmise ragin, kuulide sünged laul meie päade kohal, kiljatused, karjumine...

Mu rood oli piirajatele kallale tunginud!“

* * *

Jälle katkestas sõber jutu. Langetas pää kätele ja mõtles kaua.

— „Poiss oli sõna viinud?“ pärisin ma viimaks.

— „Jah.“

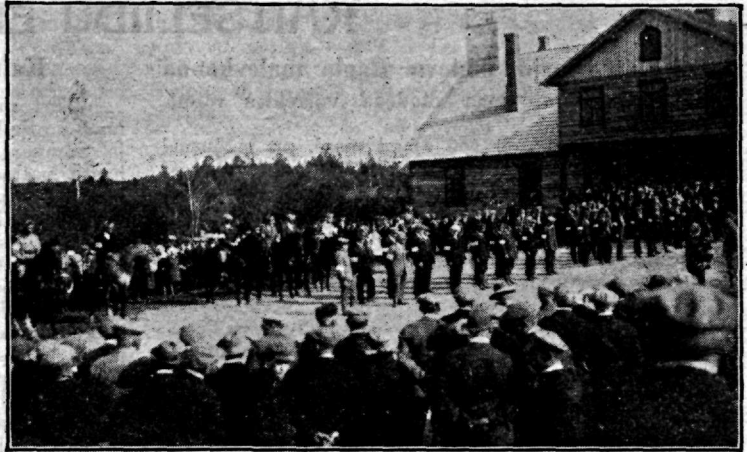
— „Vaat kus väike kangeline“ — ei suutnud ma end pidada — „Nägid teda pärast veel?“

Kaitseliitlased!

Saatke „Sõdur-Kaitseliitlasele“
kaastööd!

*Rapla malevkonna
Kehtna kompani pidu ja
paraad 17. mail.*

*Harju maleva päalik
leitn. Su ursööt peab kõnet*

— „Nägin“, — pigistas sõber läbi hammaste — „nägin kohe pärast seda, kui mu mehed võidurikkalt külla marssisid.“

— „Kuis pääses ta läbi vaenlase aheliku?“

— „Oli nägematult osanud roomata metsa, aheliku keskele. Ja kui märgati teda ning tuli avati, — jooksis puie varju, jooksis ära vastaste käte vahelt... Ja viis sõna...“

— „Jäi veata?“

— „Ei. Kui nägin teda viimati, lamas ta rehe all ölgedel — külm ja kange... Pögenemisel oli puurinud saatulik kuul ta kehha. Aga rooduni läks sellegipärast — poolkõpakile, poolroomates, punast rada

järele jättes... Säälsuri mõne minuti pärast. Üks habemik sõdur oli lahingusse tulles õlale võtnud ta jahtuva keha ja kodukülla kaasa toonud. Liikumatu seisus sõdur mu nähes laiba kohal, näol tuim ahastus ja vaikne valu. „Kes on see mees?“ — küsisin. „T a i s a“ — vastati.“

* * *

Kuu kerkis kaasiku latva ja valgustas puie alust. Meie aga istusime ikka veel tummadena kivil, lilleohtra kalmu ees, ega tihanud segada õõ pühalikku rahu. Juhuslik kuukiir libises raudristile, mängledes helki-val vaskplaadil, millelt lugesin:

„Tänuilik isamaa — parimale lapsele.“

Eesti kaitseliitu soovitatakse eeskujuks Poola kaitseliidu asutamisel.

Poola lehes „Dzien Polski“ avaldab üks Poola seimi juhataste liige kirjatüki eestikeelse päälkirja all „Eesti kaitseliit“, mis kokkuvõetult järgmine:

„Eesti parlamendi liigete kahepäevase Varssavis viibimise ajal oli mul võimalus nende kaudu tutvuneda Eesti riigi oludega. Külalised andsid igakülgeisid seletusi oma kodumaa reformidest, korraldustest ja muudest. Samuti ei keeldunud nemad väljendamast oma imestust ja rahuldust meie riigi suuruse ja rikkuse üle, millest neil tänini täielik ettekujutus puudunud. Kõneledes ei tarvitatud ametlikku tooni, vaid see oli südamluk ja vaba.

Mulje, mille sellel kokkupuutumisel, suuremale hulgale vähe tuntud, kuid mitmeti meile lähedal seisva riigi esitajatega sain, on üks kõige parematest.

Et ma paari päeva eest ühes ajalehes puudutasin riigikaitse küsimust, sooviksin lugijaid tutvustada nende teadetega, mida Eesti sõjaväe attache kol. Jakobsenilt Eesti kaitseväe kohta saanud. Siin annab kirjatüki autor ülevaate Eesti kaitseväe arvilisest koosseisust, maa-ala suuruselt, elanikkude arvust ja maakondade jaotusest. Valitsus otsustas päälle 1. detsembri moodustada vabatahtliku sõjaväelise organisatsiooni, kuhu võiksid kõik, kes soovivad, vaatamata vanuse päälle, vabatahtlikult astuda, isegi naisterahvad. See valitsuse kava leidis hiiga suurt vastu tulekut. Praegu on

organisatsioonis, mille nimeks kaitseliit, ligi 30.000 liiget. Sel moel on ellutõusnud organisatsioon, kes igal ajal sõjaväe asemele võib astuda, ilma, et aktiivsõjaväe ja elarvet suurendatud oleks. See organisatsioon haarab enesesse terve riigi ning on ärajaotatud valdade pataljonide ja kompaniide näol.

Juhatus seisab aktiivteenistuses seisvate ohvitseride käes. Reservist sellesse organisatsiooni astuvate ohvitseride ja allohvitseride tiitlid on siin maksivad, kuid kõik alluvad aktiivse sõjaväe juhatastele. Õppusi korraldatakse peaaesjalikult pühapäevil ja pühade ajal. Õppuste ajal on see organisatsioon nagu osa sõjaväest, kuid päälle õppuste on igakuks vaba. Sel moel on lühikesel ajaga, suur vaimustatud organisatsioon ellu tõusnud, kuhu isegi 70 aastased vanakesed astunud. Oma arvu, distsipliini ja jõulise korralikuse tõttu võib tema tarbekorral iga silmapilk riigi kaitseks väljaastuda.

Need kaks asja — uus riigikaitse seadus ja nimetatud organisatsioon — kaitseliit — on kindlaks tõenduseks, et see rahvas on küps oma iseseisvuseks ning täitsa aru saab oma geograafilisest seisukohast ja nendest naabrusmõjudest, mis teda alatasa ähvardavad.

Tekib küsimus, kas ei oleks ka Poolas soovitada sarnase organisatsiooni ellu kutsumine, et teda kindlustada Moskva kominterni punase tähe eest“.

K. U.

KAITSELIIDU ELU.

Kaitseliidu Harju maleva Rapla malevkonna organiseerimine on maa oludega võrreldes rahuldavalt arenenud.

Arvestades kibeda töö ajaga maal, on harjutusi vähe peetud, kuid osavõtt rõomustavalt elav.

Mundrid on vähe muretsatud, mille põhjuseks üldine kehvus.

Malevkonna aastapäeva pühitsemine 7. juunil s. a. läks suure rahvahulga osavõttel hästi korda. Paraadi vastuvõtma oli ilmunud maleva pääliku abi major Saulep. Langenuid sõdurite ausamba juures, kuhu rongikäiguga muusika saatel mindi, — kõnelesid kaitseliitlased J. Säärekönnu ja Kr. Tillmann, tuletades meelde langenuid ja rõhutades üldkaite ning iseäranis kaitseliidu tähtsust ja tarvidust.

Kompaniide vahelised rattasõidu võistlused korraldati täies relvastuses. Võitjaks jäi Raiküla kompani kaitseliitlane E. Veedemann, mille tõttu Raiküla kompani rändava karika 1925 aastaks omas.

Pärastistest rahva lõbustustest, nagu märgi laskmisest, õnne õngitsemisest jne. — tuletõrjujate seltsi aias ja õhtul pidust pitsimajas, võttis rahva elavalt osa.

Kaitseliitlane.

Harju maleva Rapla malevkonna Kehtna kompaniist.

Meie sisekaitse organisatsioon — kaitseliit on alles noor, kuid lühikese aja jooksul on üle maa õige suurel arvul mehi endid organiseerida ja korraldada suutnud, et vajaduse korral meie kodu kaitseks välja astuda.

Mitmel pool on kohapäälised tegelased õige suure huvi ja energiaga kaitseliidu organiseerimise ja korraldamisele asunud ja ka vaeva ja hoolt selleks pühendanud, et seda noort organisatsiooni majanduslikult kindlustada, selleks pidusid ja lõbustusi korraldades ja nii sissetulekuid soetades.

Üheks hästi kordaläinud peoks tuleb lugeda hiljuti ärapeetud Harju maleva Kehtna kompani pidu, missugune üle 20.000 marga puhast tulu andis.

Ka siin tuleb just kohapäälsete tegelaste hoolt alla kriipsutada. Kompani päälik Rossman ja ratsarühma päälik Soobak on kõige energiaga pidustuste mitmekesisuse eest hoolitsenud ja just see mitmekesisus meelitaski rahvast osavõtule ja annetustele kohaliku kaitseliidu häaks.

S. t.

Kaitseliidu Türi malevkonna elust.

Türi malevkond on üks elujõulisemaid Järva maal. Selle malevkonna alla kuuluvad Türi alev ja Särevere, Alliku, Käru, Väatsa, Kirna ning Vahastu vallad. Senine tegevus on seisnud pääasjalikult organiseerimise töös. On moodustatud alevisse ja valdadesse kompaniid tarviliku arvu mees- tege alaüksustes, millistele leitud kohalistest tege- lastest vastavate eelteadmistega juhid — enamasti reservohvitserid. Kaitseliitlastele on välja antud relvad. Laskeharjutustega on algust tehtud. Õppusi on peetud maleva pääliku poolt kokku seatud õpekava järele kõigis kompaniides küllaldase usinusega, isegi kevadiste põllutööde ajajärgul. Elavalt tegutses ka ratsarühm. Türi aiamaajanduse gümnaasiumi õpilastest on moodustatud Türi kompani juure õppurühm. Hilja aja eest korraldati kõigile malevkonna juhtidele, joopäälikutest alates kuni kompani päälikuteni, lühikeseajalised täienduskursused. Neil kursustel tehti sõjaväe instruktori juhatusel jao, rühma ja kompani õppusi, õpetati lasketooriat ja garnisoni määrustikku ning seletati kaitseliidu propaganda abinõusid ja metoode. Lektoriteks olid kursustel maakonna maleva päälik kapten Rehe, malevkonna päälik reserv-lipnik Viirman ja Türi kompani päälik reserv-n.-leitnant Mikkelsaar. Praegu on malevkonnas päevakorral häire jaoks sireenide muretsamise küsimus. Sügisel on kavatsus pidada Türi kaitseliidu päeva, mille kavasse võetakse laske- ja spordivõistlused auhindade pääle, paraad ja sega- ettekannetega pidu.

Ainelise külje kindlustamiseks korraldati veebruarikul Türi kaitseliidu pidu, mis seltskonna sooja osavõtu tõttu võrdlemisi hästi korda läks ja kau- nikese summa kassasse tõi. Türi alev, mõned vallad ja Türi tarvitaajate ühisus on malevkonnale rahalist toetust annud. Türi alevi vastutulekul on alevi maa- dest malevkonnale laskeplats välja mõdetud. Val- dades asuvatele kompaniidele teeb laskeplatside leidmine ja korda seadmine rohkem raskusi. Ku- lude pääle vaatamata on kaitseliitlased ka vormiriiete muretsamisele asunud.

Et Türi tegevust kaitsemalevat luua, on koha- likud tegelased agaralt omad käed organiseerimise töösse rakendanud. Peaks edaspidigi tahtmist ja hooget jätkuma.

Häire.

Ametlikud teated.

Käsu kirjad.

Kõikidele malevate päälikutele.

Tarvilikuks pidades kaitseliitlastele vormi riiete varustamise asjus kaasabi anda ja arvesse võttes, et riik oma eelarvest Eesti panga kaudu summasid selleks anda ei saa, otsustas Kaitseliidu Vanematekogu juhtumistel, kui malevad peaksid võimalust leidma era- pankadest laenu saada ja laenu läbiviimiseks Kes- kuhutuse soovitusel tarvitama, siis seda pankadele anda.

J. Vende.

Kolonel-leitnant,
staabiülema k. t.

F. Birkhan
Sekretär.

Kõikidele malevate päälikutele.

Kaitseliidu keskjuhatus omal koosolekul 11. juunil s. a., kus kaitseliidu päeva pühitsemise küsimus arutusel

oli — otsustas kaitseliidu üldpäeva käesoleval aastal mitte pühitseda, vaid kui kaitseliidu embleemi välja- töötamisega nii kaugele jõutakse, et see lähemal ajal Vabariigi Valitsuse poolt võib vastuvõetud saada, siis ärapidada kaitseliidu lipu väljaandmise päev, millest ka teiste linnade ja maakondade esitajad osa võtaksid. Päeva aga kindlaks ei määratud, eeldades, et selle ärapi- damine oleneb embleemi valmisaamisest.

Et ka malevatele kohtade peal suuremajoonelisi pidustusi korraldada otsustas Keskjuhatus: luldada ma- levatele, peale üldist Kaitseliidu päeva, pühitseda koh- tade peal iga aasta veel malevate aastapäevi, missugu- sed juhatusete poolt kindlaks määratud. Ühenduses sellega saaks ka malevatele lippude üleandmine koh- tade peal sündima.

Seda Teile teatavaks tehes, palun 15. juuliks s. a. teatada, missugust päeva Teile alluv maleva omale aastapäevaks soovib.

Et malevate aastapäevade pühitsemine mitmel maleval ühel ja samal päeval ei sünniks, tuleb malevaltel alguses valida kaks selleks kohast päeva, ning äratähendada, missugune neist päevadest maleva seisukohast rohkem oleks soovitatav aastapäevaks kinnitada, kuna teine valitud päev sel puhul tagavaraks oleks, kui ka mõni teine maleva oma aastapäevaks sama päeva on valinud. Kõige kohasem aastapäevaks oleks — kas maleva asutamine — ehk tähtsam päev tema elus.

Malevad, kes oma aastapäeva sügisese aja peale

on valinud, ning selleks ajaks käesoleval aastal lipu jõuavad valmis saada, võivad oma aastapäeva ning lipu üleandmist veel käesoleval aastal pühitseda, kuna teistele malevatele lippude üleandmine tuleval aastal sünniks.

J. Vende.
Kolonel-leitnant,
staabiülema k. t.

F. Birkhan,
Sekretär.

Sport, loengud, piduõhtud.

T. G. „Sõdurite kodu“ tegevus 1. juulist kuni 1. augustini 1925.

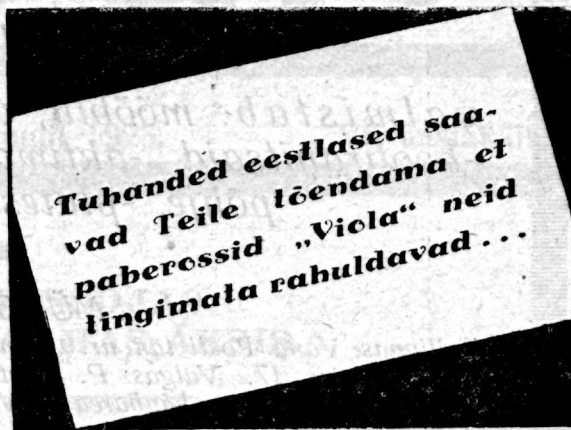
Laupäeval, 4., 11., 18. ja 25. juulil ja 1. augustil kell 21—1.30 korraldatakse „Sõdurite Kodu“ poolt kontsert-tantsu õhtud, sõjaväe orkestri saatel aias ja saalis.

Ilmumas

Kindralstaabi VI. osakonna väljaandel

Lennuasjandus.

Raamatus leiavad käsitamist kõik tähtsamad lennuasjandusse puutuvad küsimused. Teos on kokkuseatud kõige uuematel andmetel ja sisaldab palju pilte ja joonistusi.

Kirjavastused.

V. Riismandel, Tartus. Artikkel „Ohvitseride tootmisest laagris“ ei lähe.

Vastutav toimetaja **E. Limberg.**
Väljaandja: Sõdur. Tallinn, Pagari tän. nr. 1.

Spordiäri Resev-Resel

Tallinn, Toompuiestee 19.

Tel. 20-19.

Soovitab
kaitseliitlastele ja sõjaväelastele
suures valikus

spordiabinõusid.

Hinnad väljaspool võistlust.

A. BERG

Tallinn, Harju tän. 30.

Kõnetr. 29-16.

Nahkasjade töökoda.

Reisukohvrid, seljakotid,
portfellid, rahataskud jne.

Tellitud tööd tehakse korralikult ja ruttu.

Nõudke ja sõitke ainult

Prantsuse jalgrattakummidel

Michelin.

Vabrikuladu O-Ü. „TARMO“

Tallinn, Veneturg 1, kõnetr. 26-65,

garanteerib nende headuse eest kaks aastat.

Ostes võtke arve ehk tshekk.

Eesti mehaanilise Puutööstuse Aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS,

valmistab: mööblit, vineer-kartonge, -kohvleid, -kooliranitsaid, -aktimappe, -käsitrumleid, -toolipõhje, -platesid, -labidaid jne.

MÜÜGIKOHAD:

Tallinnas: Vana Posti tän. nr. 9, kõnetr. 6-16. Tartus: E. V. Jürgen'si juures, Vana tän. nr. 17. Valgas: P. Saretok'i juures, Kesk tän. nr. 15. Petseris: E. Nassar'i juures, kaubareas. Viljandis: R. Eitelberg'i juures. Võrus: J. Kisler'i juures, Tartu tän. nr. 11. Rakveres: Roman Jürgens'i juures. Pärnus: J. D. Ammende juures.

Axel Musso,

TALLINN,

PIKK t. nr. 13. KÕNETR. 21-49.

Raud-teraskaubad - Ehitusmaterjal - Inglis, Saksa, ja Soome tööriistad - Jahipüsid ja liht revolvriv - Automaat püstolid: Brovning, F. N. Bayard, D. V. M. Singer, Schmeisser, Stock ja Sauer & Sohn - Igasugu jahi ja revolvrivite laskemoon ja spordiabinõud - Kõogi-, laua-, habeme- ja taskunoad - Kõiksugu käärid - juukselõikamise masinad ja habemeajamise aparaadid. —

Meeste- ja naisterahva
valmisriiete kauplus

M. Josselov,

Tallinnas,
S. Karja t. nr. 12., kõnetr. 31-61.

Soovitab

suures väljavalikus
kaitseliitlastele ja sõjaväelastele

imprägneeritud ja kummeeritud

vihmamantleid

ja

valmisriideid

võistlemata hindadega.